

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933.A.

G
MAM
BER
G

No

15

Töö ja meelelahutus.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 15

SISU:

Jakob Liiv: Sonatid Haapsalu vaikselt kaldalt.
 H. Rikand: Suitsurõngaid.
 Aleksis Meri: Nocturn.
 Erich Friesen: Päikesepaiste.
 Louis Preinerstorfer: Dela Sahib.
 Ferenc Herczeg: Kolonel Prutkay.
 Selma Lagerlöf: Kangelane.
 Josef Stollreiter: Musi.
 P. Grünfeldt: Tuul.
 M. de Marsan: Raadio.
 Fritz Müller: Riis.
 H. Laagus: Tervitus päikesele.
 Maateadus õhus.
 Ferenc Herczeg: Ohvrimeel.
 Luise Vestkirch: Julgus eluks.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast:

Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t) Kr. 6.—

9 " (18 ") " 4.50

6 " (12 ") " 3.25

3 " (6 ") " 1.75

2 " (4 ") " 1.25

1 " (2 ") " —.70

Üksiknumber " —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t) Kr. 8.—

6 " (12 ") " 4.25

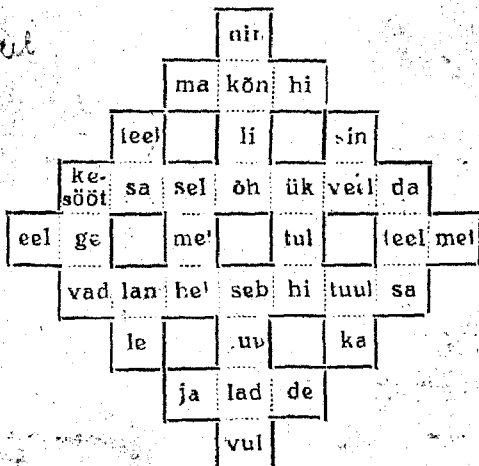
3 " (6 ") " 2.25

„ROMAAN'I“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Mõistatus Nr. 15 (273).

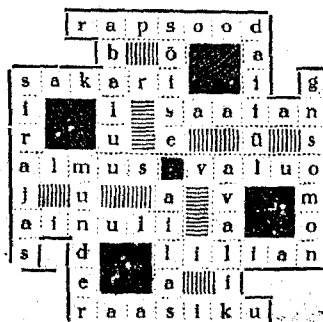
Seadnud: Em. Gutmann.

Missugune K.E. Söödi luuletise esimene salm on siin peidus? Lahendada kuningakõnnaku abil!

Lahendus ilmub Romaan nr. 17 (275).

Lahendus Nr. 13 (271).

Romaan

Nr. 15 (273)

August 1933

XII. aastakäik

Sonetid Haapsalu vaikselt kaldalt.

Jakob Liiv.

1.

Veel hilja paistis kuumalt põua päike
ja peeglivaikselt läikis mere laht,
seal nagu unes ujus uhke jaht,
mis paistis kaugel nagu luik nii väike.

Kuid äkki kuuldus eemalt vali äike
ja nähti ühinemas pilve kaht.
Veepinda kattis varsti valge vaht,
mis peletas sealt endse armsa läike.

Iilm vaikis õhtul, randa jõudvas laevas
nüüd kõlas laul, õhk pehme nagu siid,
mis paitab paled, rahustab ka närvid.

Veevalda ilustamas imevärvid,
mis innul vaatab iga indiviid, —
neid maalinud on sinna õhtu-taevas.

2.

Ma vaikes mõttes naudin õhtu rahu
siin rannal, mis mind nagu uueks loob
ja ilusamaid tundeid rinda toob,
mis mujal enam hingesse ei mahu.

Siin suudan peletada mõtteid pahu,
kõik keha värsket mere õhku joob,
vaim nõiduslikke unistusi koob,
kui oleks joonud kallist viina vahu.

Siin kujuks saab mu noorus, isatalu,
mu ideaalid, esimene arm,
ja ilmuvad kõik eluhetked kallid.

Mu hinge tumbert varisevad vallid,
mis sinna müüritud on saatus karm,
ja lauluks muutub minu rõõm ja valu.

3.

Kesk vaikust ilmuvad nüüd järsku veele
poolringis lained, mõni ümarik,
need kaunistavad korraks minu meele;
ei selgu kõik veel, segab videvik.

Mis virvendust toob lahe vaikusele,
see paistab udus veidi imelik.
Ma vaatan, nagu sõjakorral teele
on ennast seadnud väike laevastik.

Seal vahilaev ees suuna hoides sõuab,
teejuhiks on ta vähemate seas,
mis võtnud ranna poole sõiduks hoogu.

See on suur emapart, kes nagu nõuab,
et pojad tuleksid ta järgi reas.
Nii õõbima nad tulevad nüüd roogu.

4.

Õöhämarus on varjamas ju linna,
sest kustumisel viimne ehaloit,
paks udu katab vaikse lahe pinna,
ta katab lahte, rooge, ranna soid.

Mul õhtu-õhk on paisutanud rinna,
vist tuleb tervis, homme maitseb toit.
Ma tunnen, puhkama mul tarvis minna,
pea ida taeva ilmumas on koit.

Siin olen juba küllalt maitanud mõnu,
kuid siiski raske lahkuda on siit,
kus peitub saladusi nõnda palju . . .

Siin kuulsin laulu, millel pole sõnu,
lai meri üksi oskab seda viit,
mis kuulab vaikselt iga rannakalju.

Suitsurõngaid.

H. Rikand.

Muusika.

Muusika on universaalseim rahvusvaheline abikeel maailmas. Miks inestate siis, et leidub idioote, kes muusikat ei salli.

*

Millal kajas esimene muusika? Loomise esimesel päeval. Millest ta küll koosnes? Ürgelementide pasunaist, Kosmose tormiviuleist, planeetide vuhinast, saamise müstikast. Kes oli ta juhiks? Igavik ise. Jaa, mu sõber, nüüd ma mõistan, miks nii mõnigi vaimline tõusik muusikast nii üleolevalt kõneleb.

*

Takt on muusika isa ja meloodia ta ema, aga tunded nende abielu side. Kumbki neist ilma teiseta on midagi poolikut, ja mõlemad ilma sidemeta — absurd. Sellepärast ongi ilmas nii palju halbu muusika-professoreid.

*

Muusika on südame häälestunud värin, on tunnete kuuldavaks saanud voogamine. Kuidas saate siis nõuda, et ärgu ometi tapku muusika tehnikud oma õpilasis nende jumalastantud muusikatunnet.

*

Veel kord meloodiast. Ei suudaks tast iialgi küllalt rääkida. Ta on hinge naer ja nutt. Ta on piiritu igatsus, rõõmu plahvatav purse, kannatuseks destilleerunud mure. No ütelge, kuidas võib sarnast klaashabrast asja oodata moodsuse mürglis paterdavailt — heliloojailt jutumärkides? Kes on küllalt narr seda ootama?

*

Laulev rahvas? Jaa, seda sa olid kord, Eesti. Oled aga juba selle au kaotanud. Sest et nood, kellelt sa oma laulusalvedesse uusi pärleid õiguned ootama, sind moodsuse lestadega toidavad, oma vagas rumaluses uskudes, nagu oleks moodsus juba originaalsus.

Luule.

Luule on sõnaline muusika. Kust tahaksite siis jazz-bandi ajandil luulet otsida? Utopia!

*

Minu isa ütles tihti: „Häda on, kui halp pühaduse juurde satub.“ Luule on pühadus. Ahaa, nüüd mõistan ma, miks mõnigi barbaarne luuletaja oma „Kõnelustes Issandaga“ luule imelist sära nii jõledasti toretsevalt reostama kipub. Pärlid on sigade kätte sattunud.

*

Mõttetark ütles: teaduse vili on magus, aga tema juured on kibedad. Kas pole samuti ka kõigi kunstidega? Tõsi, küllap tollesama pärast paljud luuletajad püüavadki luule õisi luua ilma ta juurte eest hoolitsemata.

Ilu.

Ilu on olemise naeratus. Isegi kui ta pisaraist on kastetud. On inimesi, kes naeratus võlu ei mõista.

*

Ilu on välisilma helisev kaaskõla inimhinge sõnatuule ürghelidele. On olemas isikuid, kelle olemise põhihelideks on rüpakus ja toorus. Millist ilu tahaks sääl küll tundelik hing leida?

*

On kahte liiki ilu — kättesaadavuse mõttes: maksutat ja maksulist. Maksutat pakub emake loodus nii tihtigi kõigile kuulajaile-nägijaile, maksuline nõuab kas vaeva või raha. Aga kui palju on isikuid, kelle käes isegi kõikvõimas raha ainult maitsetust kuhjendab.

*

Ilu on tunnete peosaal. Hobune ja lehm on kasulikud loomad, aga Trocadero helila suurepärasus on neile ometi null.

Nocturn.

Aleksis Meri.

Õö läbi nuttis iidsel tammel ööbik.
Kuu oli kahvatu ja tähed — helged, —
öö valgel rüütl nad helklesid kui nööbid.
Mu hinge nurmil õitsele löid nelgid . . .
Õö läbi nuttis iidsel tammel ööbik.

Me istusime hommikuni pargin, —
see polnud parkgi — oli muistne laas.
Nii vaesed laulud — melankoolsed bardid
on väetid, ei seda laulda saa!
Me istusime hommikuni pargin.

Ta oli metsik unistelev neidis,

ta kulmud — pääsukese tiivad lennul.
Ning siirad lained crêpe de chine'ist kleidil
veel olid graatsilisemad kui enne.
Ta oli metsik unistelev neidis.

. . . Õö läbi laulis särasilmil ööbik
ja hommikul kui tulin laanest — pargist
siis tähed olid kadund taevavöödilt.
Mu melankoolsus minevikun ööbis,
mu kurbus igaveseks risti löödi
ja mõtteist sai Giuseppe Garibaldi.
Õö läbi laulis säravsilmil ööbik,

Päikesepaiste.

Saksa kirjaniku *Erich Frieseni* romaan.

4

Metsmesilase silmist tungivadvihavälgud
väikese advokaadi poole. Juba tahab ta äge-
dalt vastata — kuid Karl jõuab ette. „Too
härrale karastus, Päikesepaiste! Lähen, et
teatada poistele sinu õnnest.“

Kakelus onni ees on kõrgustipu saavuta-
nud, kui Karli valju häälimeliku uudisega
vahele segab.

Silmapiilkselt langevad hoobiks tõstetud
muskulöösid käsivarred. Algul jääne vaikus.
Siis algab pahameele torm.

„Mis? . . . Ta tahab meilt meie Mets-
mesilast võtta? Meie Päikesepaistet? . . .
Lööge vanamehe pealuu sisse!“

Nagu kari metselajaid tormavad „poisid“
ukse.

„Metsmesilane, Metsmesilane! . . . Kus
on meie Päikesepaiste?“

Toa tagaplaanilt, kus neiu parajasti pa-
kub õigusnõunikule klaas kookospiima, as-
tub Metsmesilane ettepoole. Ta on väga
kahvatu — nii kahvatu, nagu „poisid“ teda
veel ei ole näinud.

„Rahu, poisid!“ hütab ta sundides häält
kindlusele; „Ma ei lahku teist heameelega
— uskuge seda! Kuid ma pean, ütleb
Karl. Ja kui Karl seda ütleb, siis on see
nii.“ Suur pisar vallandub ta ripsmeilt ja
veereb aeglaselt ta palge mööda alla. „Ärge
tehke seda mulle raskemaks! Karl, armas
Karl —“ pöörab ta abiotsivalt kasuisa

poole, kes ärevatele meestele on järgnenud
— „seleta sina neile! Ma ei saa —“

Ja, nuuksudes, nagu laps, läheb ta kiirelt
toast.

Pahameele ümin. Kokkutõmbunud rusi-
kad. Ahvardavad pilgud nurka, milles sei-
sab väike õigusnõunik, värisedes kogu ke-
hast hirmu pärast.

Seal astub hiigla kasvuga Peeter sisse.
Ta avab mõned korrad laia suu, ilma et
sõnagi kuuldavale tuleks. Siis kisendab ta:
„Tal on õigus! Meie ei tohi ta õnnel teel
ees seista. Tulge, jätke vana jänesejalg üksil
Peame nõu, kuidas pühitseme jumalaga-
jättu Päikesepaistega!“

Algul veel vaikne vastupanu. Lõpuks te-
hakse mõistliku nõu järele. „Poisid“ lähe-
vad minema ja õigusnõunik Mertens tuleb
viivitavalt peiduurkast välja.

„Hirmus jõuk!“ pomiseb ta endamisi ja
pühib hirmuhigi näolt. „Ja selles tühbruses
on Liane Arevallo, miljonitepärijanna, kas-
vanud! Kuulmatu!“

Vaevalt punetab järgmisel hommikul ida-
taevas, kui Pühvel-Kullaväljalt väike ka-
valkaad välja ratsutab, karroo liivatasand-
dikku, Kaplinna suunas: õigusnõunik Mer-
tens, Kaplinna politseinik, Metsmesilane ja
Karl Heinzius.

Kui need neli Pühvel-Kullavälja viima-
sest onnist mööda ratsutasid, piirasid neid

„poisid“, kes, osalt hobusel, osalt jalgsi, tahavad Metsmesilast saata.

Kui päike hakkab kerkima, peatab Metsmesilane oma hobuse. Ta tahab kõnelda. Võimatu. Miski, mis on tugevam kui tema, nõõrib ta kõri nagu kägistava haarega. Ta viipab ainult käega ja nuuskub:

„Elage hästi, poisid! Elage hästi!“

„Ela hästi, Päikesepaiste! Ära unusta Pühvel-Kullavälja poisse!“ mõirgavad kullakaevajad talle järele ja mõnigi kare käsi pühhib silmi.

Õigusnõunik Mertens, kes ettevaatusest hoidub politseiniku läheduses, hingab kergendatult, kui ta taga rauevad muusika, laul ja mõirgamine kauges kõrbe üksilduses.

„Pühvel-Kullavälja Metsmesilane“ aga kihutab Karl Heinzuse kõrval, kes tahab teda Kaplinna saata, metsikus galopis üle kõrbeliiva.

Ta teab: algab uus periood ta noores elus ja ta rõõmus lapsemeel laseb teda lootsrõõmsalt tulevikku vaadata.

VII.

On vihmane, niiskelt külm, põhjamine sügispäev. Ühetooniliselt langevad suured vihmapiisad pilvisest taevast Saksa riigi pealinna majademerele, kihutavaile trammi-vaguneile ja autodele, sipelgalikult tõttavaile inimesile.

Üks väike, sinine auto ragistab üle Kurfürstendammi, kihutab üle suure silla, pöörab Hubertuse puisteede sisse ja keerab siis teravas kaares Bismarcki puisteele.

Nüüd peatub auto arhitektooniliselt eriti ilusa villa raudvärava ees. Villast ruttab teener, avab ja aitab sügava kummardusega väikest, veidi kehakat, vanapoolset härrat ja noort, saledat daami lihtsas, tumesinises reisiriietuses väljumisel.

„On ekstsellents kodus?“ küsib härra lühidalt.

„Jah, härra õigusnõunik. Ekstsellents ootab härraseid oma buduaris.“

Ja teener juhhib härra ja ta noore kaaslanna läbi kitsa eesaja, vaibaga kaetud trepist üles, esimesele korrale.

„Sisse!“ kostab kõrge, õhuke naisehää! ta koputusel kullaga kaunistatud tiibuksele. Teener avab. Õigusnõunik ja ta kaaslanna astuvad sisse.

Punaseist ampleist hoovab maagiline hämarvalgus roosa siidiga kaetud ruumi ja heidab roosilisi refleksi silmapaistvalt väikesele, õrnale naisekogule, kes puhkab väsinud asendis Persia tekkidega kaetud dii-

vaanil ja mõlemate sisseastumisel vaevalt tõstab peenelt friseeritud pead.

Alles kui advokaat tasa kõhatab, vaatab ta üles. „Ah, härra õigusnõunik! Viimaks ometi!“

„Jah, ekstsellents! Viimaks ometi!“ vastab õigusnõunik Mertens ja ohkab. „See oli raske ülesanne!“

Tema ekstsellents, krahvinna Klotilde von und zu Lüttinghausen, tõuseb nonchalandilt ja läheb libiseval sammul mõlemile vastu, „See siis on Liane Arevallo, mu unustamatu sõbranna tittar?“

„Jah, ekstsellents.“

„Nii — ? Tõesti — ?“

Täis suurimat imestust vaatab krahvinna Klotilde kõrgekasvulist, saledat neiu kogu värske näo ja suurte, mustade silmadega, kuna Metsmesilane mitte vähem ei imesta peagu naeruväärselt õrna kujukese üle, kes ulatub talle vaevast lõuani.

Mõned sekundid vaatavad mõlemad silmapaarid üksteisele peagu jahmatunult näkku. Siis ajab end ekstsellents, krahvinna Klotilde von und zu Lüttinghausen, roosalt kingastatud varbaile.

„Lase end suudelda, armas laps! Ja ole tervitatud kodumaal!“

Sõnakuulelikult, kuigi veidi vastumeelselt, kummardub Metsmesilane ja väikese daami kitsad, silmapaistvalt punased huuled puudutavad sekundiks ta otsaesist.

„Ennekui sa mulle midagi jutustad —“ jätkab ekstsellents, kuigi neiu suudki ei ole avanud, — „ennekui sa midagi jutustad, puhka välja! Pead olema hirmus väsinud ja kurnatud peale pikka, pikka reisi ja eriti hirmsat meresõitu!“

„Ma ei ole kunagi kurnatud,“ vastab Metsmesilane ja ta värske, selge hää! kajab kellana läbi piasjadega täidetud, tugevalt parfumeeritud ruumi.

„Ah — ? Võimatu! Sa pead kurnatud olema! Sa ei märka seda ise. Mine mu riietustuppa ja riietu lahti! Mu toaneitsi aitab sind. Teeks lasen sind kutsuda.“

Vaikides läheb Metsmesilane, kiirelt kohale helistatud toaneitsi saatel, mainitud ruumi, kuna ekstsellentsi ümarikud, helesinised silmad vaatavad talle imestunult järele.

Kui uks kinni langeb, tripeldab väike daam kõrgekontsalistel kingakestel õigusnõunik Mertensi poole. „Lihtsalt veetlev!“ sosistab ta sellele, lüües briljantega kaetud käekesi kokku. „Olen frappeeritud. See on suurepärase lisandus mu salongi jaoks! Ja loogu Berliini seltskonna jaoks!“

Advokaat kõhatab ja varjab oma pilkava naeratuse elegandilt kinnastatud parema käe taha.

Ekstsellents tõstab peened, pliiatsiga osavalt tumedaks tehtud kulmud üles: „Või arvate teie teisiti?“

„Ma ei tea õieti —“

„Kuidas? Selle näoga! Selle figuuriga! Ja nende miljonitega!“

Õigusnõunik Mertens haarab õlakehitusega tsilindri järele ja kummardub sügavalt väikese daami ees.

„Lubage, ekstsellents, et lahkun! Ekstsellents tahab vist kasvandikuga üksi jääda! Soovin ainult, et ekstsellentsi soodus arvamine noorest daamist jääb püsima!“

Krahvinna Klotilde kisub vesisiinised silmad ehmunult pärani.

„Kuidas seda arvate —?“

„Ahm —!“ Õigusnõunik viivitab veidi — „tal on peale ilu ja miljonite teisigi omadusi —“

„Suur Jumal! Teie ehmatate mind! Mis see tähendab? Mis?“

„Ta on jonnakas nagu muul ja tal puudub daami ülespidamine,“ uriseb õigusnõunik ärevalt ja ta toonist on märgata, et ta on rõõmus, et viimaks ometi võib oma kaua tagasihoidud pahameelt avaldada. „Ta ei ole elus muud näinud, kui lontrusi ja röövlid. Täna Jumalat, et vastutusest lahti olen!“

Ekstsellents on toolile langenud. Ta nukunäos seisab tardunud ehmatatus kirjutatud. „Mu Jumal! Kas ta laeval midagi tegi? Kas ta üle kaevati? Kõnelege! Kõnelege!“

Advokaat, kelle käsi juba puhkab ukselingil, pöörab veel kord tagasi. „Vastuks!“ vastab ta kühvalt. „Ta ajas kõikide meeste pead oma otsekohese olekuga laepardal segi — ühes arvatud vana kapten. Imestan ainult, et kõik lõppes duellita. Juba ta nimi on iseloomustav —“

„Missugune nimi?“

„Mille andis talle sulijõuk jumalast mahajäetud Lõuna-Aafrika liivakarbis —“

„Missugune nimi?“

„Metsmesilane!“

„Mets... — suur Jumal! Metsmesilane?“

„Õige, ekstsellents. Ja lubage mul lisada, et ta ülespidamine õigustab ta nime. Teie sõnakuulelik teener, ekstsellents!“

Õigusnõunik Mertens väljub. Ja ekstsellents istub tardunult tugitoolis ja ootab „Metsmesilase“ tagasitulekut.

Vahepeal on neiu graatsilises riietustoaas kübara ja mantli maha võtnud, kus juures

ta tõrjub naerdes toaneitsi abi tagasi. Siis vaatab ta ringi valge ja kullaga ilustatud ruumis ja mis ta näeb, täidab Metsmesilase lihtsat meelt imestusega. Need mööblid, need imelikud asjakesed ümberringi! Pit-sidega kaetud tualettlaua, väikestel kappidel, riulitel ja konsoolidel: igasugu pudelid ja pudelikesed, iga värvi karbid ja karbikesed. Ja harjad ja kammid ja viilid ja käärid ja tuubid ja tangid ja vatt.

Kuid mitte kaua ei uuri Metsmesilane seda tualetiinterieuri, mille saladusi ta ei tunne. Magus lõhn, mis hoovab kõigist esemeist, tulitab ta tervet haistmist. Ta läheb akna juure ja avab selle. Väljas on pime. Ja külm. Niiske uduõhk tungib sisse ja paneb värisema. Kiirelt sulgeb soojuse ja päikesepaistega harjunud noor afriklanna akna. Ta joontel on mõtlik ilme.

See siis on Berliin? Kiidetud koht, kus mõõdub ta tulevane elu ja kus ta peab Pühvel-Kullavälja ja Karli ja „poisid“ ja kogu oma vaba lapsepõlve unustama? —

Veerandtundi hiljem istub ta ekstsellentsi vastu graatsiliselt kaetud teelaua ääres ja teener serveerib hääletult.

„Nüüd pead oma reisist jutustama, laps,“ meelitab väike daam. „Kas pikk meresõit ei olnud hirmus?“

Metsmesilane naerab. „Oh ei. Ta oli väga kena. Inimesed laeval olid veidi koomilised. Eriti mehed. Kuid ma lõbutsesin jumalikult!“

Tasane naeratus heljub ekstsellentsi karmipunaste haulte tumber, sest talle meelitud õigusnõuniku kaebed. Et ta aga ei ole mitte ainult kapriisne, vaid ka heasüdamlik ja õiglaselt mõtlev daam, siis jääb ta esialgul ootama.

„Sa tead ometi, et olin su ema sõbranna ja nüüd emakohuseid su vastu täidan?“ küsib ta sõbralikult.

„Jah. Seda öeldi mulle.“

„Sa nimetad mind, tädiks, mitte ekstsellentsiks või krahvinnaks!“

„Kas pean sina ütleva? Või teie?“

„Esialgul teie!“

„Sellega ma ei ole harjunud. Kuid külap see läheb.“

„Muidugi. Kuidas meeldib sulle su uus kodumaa?“

„Noh — veidi pime on siin. Eriti taevas. Ja külm ja märg — prrr! Õelge, tädi, kas päike siin ei paista iialgi?“

Jälle peab ekstsellents naeratama. „Kui värske ja algupärane sa oled, laps! Meie vist saame üksteisega hästi läbi, olen väga

kena, kui täidad mu soove. Ja sina — hm, sa oled lihtsalt veetlev!“

„Noh — ma ei tea õieti — —“ ütleb Metsmesilane ja kehkitab kahtlevalt õlgu, hammustab siis oma tugevate, valgete hammastega suure tüki koogist, mille ekstsellents talle parajasti oma käega taldrekule pani.

Krahvinna Klotilde surub värina alla, mida tunneb oma kasvandiku isu puhul. Kuid see äratab tas ka veidikadedust, kuna ta ise on harjunud linnukesena oma laua maiusroogi maitsema.

Kui Metsmesilane on kuuenda koogitüki ära söönud ja seitsmenda järele haarab, nõjatub väike daam jahmunult tooliseljale.

„Kas sul ikka on nii hea isu?“

„Miks mitte?“ vastab Metsmesilane närides. „Oh, see veel ei ole midagi. Ma söin Pühvel-Kullaväljal kõigist enam!“

„Tõesti?“ naeratab ekstsellents ja ei imesta enam noore olendi värske jume ja ta õitseva tervise üle.

Täis huvi pärib ta oma kasvandiku elu järele Kaplinnas, tahtes eriti daamidest kuulda, kellega see on läbi käinud.

„Daamid?“ naerab neiu heledalt. „Neid Pühvel-Kullaväljal ei olegi. Ainult vana ema Wilhelmine. Kuid tema ei ole daam!“

„Kuidas? Kes seal siis on?“

„Mehed.“

„Ainult — mehed?“

„Jah. Nad nimetavad end poisteks. Nende nimed on Karl, Peeter, Anton, Martin, Fritz, Jim, Eddy, Johnny, Taffy, Bobby —“

„Püha Jumal! Kui hirmus!“

„Miks? Nad olid mu vastu väga kenad. Toredad poisid!“

Kestab tükk aega, enne kui ekstsellents toibub ehmatusest. Ta kasutab selle juures mitmeti nuuspudelikest, mis ripub kuldketi otsas ta vööl, ja niisutab ettevaatlikult otsaesist ja meelekohti. Siis juhib ta vestluse teisale, oma kasvandiku tulevasele seisukohale Berliini seltskonnas . . . ta suurele rikkusele . . . viisile, kuidas ta oma elu võiks seisusekohaselt sisse seada. Ta jaoks olevat toaneitsi juba palgatud; seda olevat ta hea tuttav, endine kojadaam, eriliselt soovitanud, ta olevat kaunis osav ja oskavat friseerida, tonpeerida ja onduleerida kui ka peent manikööri teha — — siin vaatleb ekstsellents armunult oma roosilisi sõrmeotsi, mille pikad küüned sädelevad nagu pärlid — —

Metsmesilane muidugi ei aimagi, mis on toaneitsi. Samuti ei tea ta, mis on tonpeerimine, onduleerimine ja maniküür. Ta tun-

neb selle vastu nii vähe huvi, et ei äseta küsimusi.

Kogu ta mõtlemine on sihitud ühele punktile ja see valmistab talle otsekohest muret: „Tädi“ oli talle vestluse algul sõbralikult, kuid kindlalt seletanud, et ta nimi nüüd on „Liane Arevallo“ ja et teda kutsutakse „armuline preili“.

Vaevaga surub ta tõusvaid pisaraid tagasi. Talle näib, et ühes harjunud nimega „Metsmesilane“ ta kaotab oma rõõmsa lapsepõlve ja ta näeb tumedat tulevikku, mille särava loori taga peituvad mure ja valu.

Kuid see sentimentaalne meeoleu ei kesta kaua.

Kui „tädi“ teda peale teed läbi villa juhib, säravad ta mustad silmad jälle heledas noorusrõõmus ja ta värsked huuled naerataavad endiselt südamlikult.

Ka kuulsa toaneitsi tutvus on kiirelt tehtud. Kuid Metsmesilane imestab, et elegantne, noor daam, kes esitleb end talle kniksuga kui „Jeannette, armulise preili toaneitsi,“ ta väljasirutatud kätt ei näi märkavat ja ara pilguga „tädile“ häbelikult kõrvale pöördub.

„Veidi uhke!“ mõtleb Metsmesilane. „Kuid küllap see paraneb!“

Juba järgmisel ennelõunal sõidab krahvinna Klotilde kasvandikuga Gersonijuure.

Pool tosinat noori müüjannasid tassib kangaid, pitse, tikandusi ja valmistõttatud kostüüme daamide ette ja naisdirektor ise võtab „armuliselt preililt“ mõõtu.

Metsmesilane ei mõista paljuütlevaid pilke, mida vahetavad „tädi“ ja naisdirektor, kui mõni eriliselt maitsekas kostüüm noore neiu toreda kuju soodsalt esile tõstab . . . ei mõista varjamatut imetlust, millega Jeannette täna hommikul kammis noore käskijanna kuldpruune juukseid ja pomises: „Kui tore! Ja ehtis värv!“ . . . ei mõista, miks „tädi“ teisel päeval teda vahtis kaua läbi imeliselt pikavarrelise eseme kahe ümariku klaasiga, mida ta silmade ees hoidis, teda süleles ja vaimustatult hüüatas: „Laps! Sul on suur tulevik! Kogu Berliini seltskond on varsti su jalge ees!“ —

Juba on möödunud kaheksa päeva ja veel ükski krahvinna Klotilde paljudest sõpradest ja tuttavatest ei ole Metsmesilast näinud.

Kui raudvärava ette sõidab auto ja teener teatab kõlava nime või tiitli — saadetakse „armuline preili“ kohe oma tuppa ja palutakse, et ta end ei näitaks, kuni küllaline viibib salongis; Franz tulevat talle hiljem järele.

Kui Metsmesilane pärib selle imeliku ülespidamise põhjusi, naerab ekstsellents tasa, võtab veetleva neiupea õrnade käekeste vahele ja sosistab: „Väike süütus! Pärl vajab alles väärikat kuldäärt, et särada õiges hiilguses. Oota, kuni Gersoni kaubamaja meie tellimised koju saadab! Siis — —“

Mis noore neiu iseseisvusetunnet veel enam pahandab, kui see „lukutamine“, nagu ta ütleb, on, et talle keelatakse üksi välja minna.

Küll sõidab ta peagu igapäev „tädiga“ elegantises, sinises autos linna — ja suur-sugusemate äride omanikud Unter den Linden ja Leipzigi tänaval kummardavad peagu maani, kui mõlemad daamid sisse astuvad ja endile kõige imelisemaid esemeid, mille nimesid ja tähendust lihtne looduslaps enamasti ei tunnegi, ette panna lasevad.

Ühel hommikul — ekstsellents magab veel suures, sinises taevavoodis — seisab Metsmesilane jälle oma toas avatud akna ees vaadates igatsevate silmadega määndele ta ees.

On erandlikult ilus sügispäev. Päike paisatab soojalt. Taevas on peagu pilvitu. Paar lindu sädistavad puude oksadel.

Metsmesilane ei suuda enam toas olla. Ta ruttab suurde kotta, paneb reisimantli selga, asetab ümariku viltkübara lokkidele ja lahkub kiirelt majast.

Keegi ei ole ta minekut märganud. Kogu teenijaskond on alumisel korral tegevuses. Sügavalt hingates sammub neiu kiirete, kindlate sammudega Bismarcki puiesteed mööda edasi. Päike paistab, varblased sädistavad. „Pühvel-Kullavälja Metsmesilane“ ei tunne end enam nii üksikuna. Looduslaps on jälle looduses.

Puiestee on peagu inimtühi. Ainult siin ja seal on mõni jalakäija. Puuduvad sõidukid ja ratsanikud.

Mõtetes jalutab Metsmesilane edasi. Ta mõtted on Pühvel-Kullaväljal. Talle näib, et näeb enese ees Karli lahket nägu, et kuulab „poiste“ karedaid ja ometi nii koduseid häält — —

Äkki kistakse ta mõtteist. Kaks ratsanikku kihutavad mööda — härra ja daam. Üksainus pilk Metsmesilase teravaist silmist ja ta teab: härra valitseb oma tulist pruuni hobust, daam aga on kindluseta oma noorel, julgel, mustal ruunal.

Ja kui nüüd suur koer üle tee jookseb ja mõlemate hobuste peale haukuma hakkab, ehmuvad loomad ja ajavad end tagumistele jalgele.

Põksuva südamega vaatab Metsmesilane pealt.

Pruun hobune rahustub varsti; ta ratsaniku kindel käsi pingutab ohje ja ta traavib rahulikult edasi. Pruun aga hirnab ja lööb jalga üles.

Veri tõuseb Metsmesilasele pähe. Kas daam põrmugi oma hobusega ümber käia ei oska? Selle asemel, et ohje pingutada ja kontrolli looma üle tagasi võita, lödven-dab ta neid!

Ruun ajab end uuesti püsti. Siis kargab ta ühe hüppega kõrvale barjääri poole, mis piirab ratsateed. Ja nüüd — daami suust kostab hirmuhüüd — — ta arvab juba, et on kadunud — —

Seal haarab äkki kindel käsi kinni. Väri-sedes kõigist liigendeist, jääb must ruun seisma.

Eeltraaviv ratsanik, kes, tegutsedes oma hobusega, kogu vahejuhtumit tähelegi ei ole pannud ja alles hirmuhüüde puhul ringi pöörab, kihutab lähemale. Ta on väga kahvatu, kahvatum veel kui daam, kes, kuigi sõna suust ei saa, siiski end uuesti koguda katsub.

Julget neitut silmates, kes, oma elu kaalule pannes, araksläinud hobuse peates ja nüüd edasi minna tahab, tõmbab härra kübara peast. „Tuhat tänu, armuline preili!“ Esmakordselt vaatab Metsmesilane talle näkku.

See on väga brünett ja praegusest ärevu-sest hoolimata sõbralikult tõsine. Energilised huuled ja tumedad vurrud. Nina on ilus, lõug tugev ja veidi ettetungiv.

Kõige ilusamad kogu näos on silmad, mis hõõguvad sünges tules ja mille sügavikus puhkab mingisugune valu.

„Tuhat tänu!“ kordab ta, juhtides pruuni hobuse neiu lähedale. „Teie riskeerisite eluga!“

Naerdes raputab Metsmesilane pead. „See da hobust tahaksin näha, kes mulle viga teeb!“

Ta ükskõikne rahu imponeerib härrale. Uurivalt puhkavad ta ilmekad silmad neiu punastunud näol.

Rahulikult annab neiu pilgu tagasi. Ja kuna mõlemad silmapaarid üksteises puhkavad, tunneb neiu, kuidas veri ta palgetesse tõuseb ja imeliselt ahistav tunne ta hingamist takistab. Kiirelt pöörab ta kõrvale. — Naisratsanik aga, kes siiani ilusas ratsakleidis raidkujuna hobusel istus, heidab äkki punablondi pea kuklasse, kuna ta upsakas ja ilus nägu moondub pahameelest.

„Ka mina tänan teid, preili!“ ütleb ta

Töö ja meelelahutus.

ruttu ja ta jahe toon kõlab veidralt sooja, kõlava mehehääle kõrval. „Tulge, armas sõber!“

Ja ta traavib, neiu, kes teda päästis — võib olla — saatusliku kukkumise eest, rohkem tähele panemata, kiirelt minema.

Tume verelaine tõuseb mehele näkku. Veel kord haarab ta aupaklikult kübara järele; veel kord vaatavad ta sõbralikud tõsised silmad, nagu andeks paludes, võõra neiu omadesse —

Siis järgneb ta oma kaaslannale.

VIII.

Mõned päevad hiljem . . .

Ühe Kaiserdammi elegantse, lossitaolise maja pikast akenderivist langeb särav valgus inimküllasele tänavale.

Austria peakonsuli abikaasal on vastuvõtu õhtu.

Kõrge ametniku suurepärase ilmega avab galoneeritud uksehoidja all ühe sõiduki ukse teise järele, et peale sügavat kummardust härrastele ja armulikku käeviibet autojuhtidele, uute külaliste poole pöörduda.

Suures, valges vastuvõturuumis valitseb kaaos. Seal sädelevad mundrid, valged ölad ja käsivarred, välkuvad silmad võistlevad hiilgavate kalliskividega võidu . . . Leh-

vikud, mida kaunistavad kalliskivid, liiguvad siia ja sinna, naeratakse ja sosistatakse, naljatatakse ja koketteeritakse — ja näib, et kõik, mis saksa riigi pealinnas on ilus, suursugune ja rikas, on täna kokku tulnud lugupeetud, muinasjutuliselt rikka kindralkonsuli v. Szapary salongidesse.

Uhkes tualetis mererohelisest atlasest seisab noor Ilona v. Szapary avatud sissekäigu lähedal ja teretab külalisi. Igaühe jaoks on tal sõbralik sõna, südamlik käepigistus või julgustav naeratus. Tähelepanelik vaatleja aga märkaks, et ta targad, hallid silmad ripuvad kärsitult uktsel, nagu ootaks ta ühte teatavat isikut.

Ja nüüd ilmneb rahulolev naeratus ta huultel. Väljasirutatud kätega läheb ta mõlemale daamile vastu, kes praegu sisse astuvad. „Viimaks ometi, ekstsellents! Po'onees on juba mööda!“

Ekstsellents, krahvinna Klottilde von und zu Lüttinghausen, naeratab paljuütlevalt, vaa-

dates noort daami oma kõrval. „Teie teate ometi, armas proua kindralkonsul! Debütant tuleb ikka hilja! See avaldab mõju. Lubage, et esitlen teile oma sugulast: preili Liane Arevallot, mu unustamatu sõbranna Edith Wintersteini tütart.“

„Südamest tere tulemast, preili Arevallot!“ naeratab proua v. Szapary ja lisab tasamini, kuid küllalt valjusti, et lähedal olid seda kuuleks: „Kui armastusväärne teie poolt, ekstsellents, et toote lapse algul minu juure! Tulge, tahan teid tutvustada oma mehe ja mõne teise härraga.“

Ja ta tõmbab noore daami käsivarre omast läbi ja viib ta oma mehe juure, kes saali teises otsas seisab nooremate härrade grupis.

Kui mõlemad daamid läbi saali lähevad, vahivad neid kõikide silmad. Mõlemad on umbes ühesuurused ja ometi väga erinevad, nii et ühe ilu teise oma nii öelda veel rohkem esile tõstab.

Proua v. Szapary kuju on Berliini suursuguses seltskonnas üldiselt tuntud.

Kes on teine? Sihvakas, võrratu gazellikõnnakuga? Roosilise virsikujumega, toredate sõstrasilmadega, mis vastavad julgelt ja avameelselt uudishimulistele pilkudele?..

(Järgneb.)

Dela Sahib.

Austria kirjanik **Louis Preinerstovfer.**

1.

„Armas sõber, kahetsen väga, et teile ei või vähimatki lootust anda, aga nii väga kui ma teie kadunud isa austasin, ometi on mul võimatu teile oma tütre kätt anda!“

Lord Vilbury rääkis need sõnad heatahtlikult ja ometi tooniga hääles, mis noorele Harry Robert Vestile mõista andis, et tema kosjade tagasilükkamine lõplik on.

Vest oli kakskümmendkolm aastat vana ja armastas Delia Vilburyt oma südame täie leegiga ning teadis, et teda vastu armastati. Nüüd, mil ta oli nimetatud Scotland Yardi politseinspektoriks, lootis ta vanalt lordilt, kes ta isa parim sõber olnud, abiellumiseks luba saada. Ta oli petunud. Kui väga lootis ta tulevikule, ja nüüd näis talle kõik kadununa. Ta teadis, et Vilbury sõna maksab ja millegi pärast ei muutu. Isa oli talle tihti jutustanud Vilbury uhkusest, aga iial ei oleks ta uskunud, et vana aadliku uhkus ka ta ainsa lapse õnne juures murdmatuks võiks jääda. Sest vana lord teadis ju sama hästi kui iga teine majas, et Deliagi Harryt südamlilikult armastas. Nad olid koos üles kasvanud, tormi- ja tungiaastad üheskoos läbi elanud ja ühes küpsusega tuli ka armastus.

Tõsi küll. Kui Harry isa ühe sugulase nurjatuse läbi kaotas kõik oma varanduse, andis ta ka oma aadlitiitli kuningale tagasi. Samal päeval kalkes ka nende sõprus lord Vilburyga. Viimane ei suutnud taibata, kuidas lordi tiitlist võidi loobuda. Tuli hoida traditsiooni. Vana Vest aga arvas, aadel varanduseta on kasutu, isegi häbistav ballast. Tema olekus oli midagi demokraatlikku, mis nad siis ka Vilburyga lahku viis.

Nad mõlemad teenisid noores eas kuninglikus sõjalaevastikus ja olid üheskoos kogu maailma läbi reisunud; nad olid kadetikoolist saadik lahutamatud sõbrad ja ometi tõmbus Vilbury tagasi, kui ta sõber lorditiitlist loobus.

See kõik meelestus Harry Vestile vägultaoliselt, ja ta mõistis, et igasugune vastuargumentatsioon oleks asjatu. Lord Vilbury jäi vististi ja kindlasti oma „ei“ juurde. Sellepärast ta tõusis ja jättis vana härra lühidalt Jumalaga, kes talle, nagu Harryle näis, veel kasutuid lohutussõnu kaasa an-

dis. Mis kasu võis talle olla häist sõnadest, kui ta Deliast pidi jääma ilma?

Puiestikus kohtas ta Deliaga, kes seal põksuval põuel ootas läbirääkimiste lõpptulemusi. Kuid Harry tusane, morn nägu ütles talle kõik.

„Sa olid talle ju alati nii armas, Harry, ja nüüd lükkab ta sinu kui oma ainsa tütre kosilase tagasi?“ kogeles Delia meeletlikult, ainult suure vaevaga tagasi hoides pisaraid.

„Jah,“ vastas Harry, „sa tead ju selle põhjust; mina juba arvasin, et asi nii lõpeb. Oh, mispärast loobus minu isa küll oma tiitlist? Kui leidub inimesi, kes sellise tiitli eest kõik ära annavad?“

„Julgust, Harry, ehk suudan ta ajajookul veel viia teisele arvamisele.“

„Armsaim!“

Õrnalt tõmbas Harry Delia oma rinnale ja suudles ta laupa. Siis vaatas ta kella ja ehmatas.

„On viimane aeg minna, Delia. Scotland Yardis oodatakse mind haarangule, mida kavatseme ette võtta.“

„Ah, sinu hirmus amet, Harry! Mispärast valisid sa ometi just selle? See oli isale vististi ka üheks argumentiks ta „ei“ juures.“

„Sa tead, Delia, mispärast ma just dektektiviks hakkasin. Esiteks pidin katsuma raha teenida ja teiseks tahan lepitada selle roima, mis mu isa elu maksis. Kord õnnestub mul ometi tabada seda inimest, kes meie varanduse üle lõi! Ja kui ma ka aastaid tema peale pean jahti. Nüüd ela hästi! Niipea kui saan, telefoneerin ma sulle ja siis teeme oma tennisepartii, mis meil täna jäi pidamata sinu isa pärast. Good bye.“

Delia seisis veel suure aiavärava ees, kui Harryt ammu enam näha ei olnud, aga ta ei teadnud, mis teha. Ta oli nõutu. Nüüd alles avastus valu ta südames ja ta nuttis...

2.

„Miss Delia! . . . Miss Delia! . . .“

Nagu ehmatusehüüe kõlas see läbi maja. Uksed avati ja löödi kinni, närviliselt ja kahvatult ruttasid lordi teenijad siia ja sinna ja seltsineiu hüüdis magadistoa ukse ees väriseval häälel oma perenaise nime.

Ent Delila magas rasket nooruseund.

„Miss Delia! . . . Miss Delia! . . .“
Viimaks oli ta kuulnud, tõmbas endale midagi ümber ja avas ukse. Värisedes seisis seltsineiu tema ees.

„Miss Delia, ärge ehmatage! On sündinud midagi hirmsat. Teie isa ei viibi oma magadistoas.“

Delia oleks peagu naerina hakanud neid sõnu kuuldes, aga mrs. Ventovni kahvatu nägu kuulutas talle vastupidist.

Ja juba jätkaski mrs. Ventovni:

„Lordi kammerteener tahtis einet serveerida ja leidis voodi puutumatusena! Ta läks kabinetti, kus ta lordi eile õhtul viimati näinud, ja avas ukse. Ah, miss Delia, see on hirmus, on kole!“

„Rääkige juba!“ ütles Delia, kes nüüd ka närviliseks sai, „mis on siis sündinud?“

„Lord Vilbury lamas minestunult kabinettis, haav peas.“

„Jumala pärast!“ hüttis Delia, lükkas mrs. Ventovni kõrvale ja jooksis üle koridori isa tubadesse.

Seal olid teenrid lordi juba voodisse kannud ja ruttu kohale kutsutud arst sidus ta peahaava.

Delia tormas voodi ette. Isa lamas liikumatalt.

„Raske peahaav, miss Vilbury,“ ütles dr. Mitchell. „Teie isa ei ole veel minestusest ärrganud. Peate teatama asjast politseile. Siin on sündinud roim.“

Delia silistas vahetpidamatult isa liikumata kätt. Ta oli oimetu, nagu kõik teisedki ta ümber.

Roim? Tema isa roima ohver? Tal puudusid ju vaenlased!

3.

Kui Harry Bob Vest sel hommikul ilmus Scotland Yardi, kuulis ta lord Vilbury tapmisest, õigem: rünnakust temale. Ta palus ülemalt luba seda asja oma juurdlusele võtta, ja kuna see luba talle anti, siis seisis Harry peagi nutva Delia ees, kes talle nüüd teatas kõik, mis ise teadis.

„On su isa juba meelemärkusel?“ küsis Harry.

„Ei. Dr. Mitchell viibib veel tema juures. Püüab teda juba kolm tundi äratada. Tule, lähme sinna!“

Harry järgnes talle.

Dr. Mitchell teretas tulijat, keda ta golfiplatsilt tundis.

„Kuidas on lood, doktor?“ küsis Harry.

„Pagana raske haav,“ vastas see, „ja raske minestus.“

Samal hetkel liigutas lord Vilbury ja

avas silmad. Nägi Deliat, nägi Harryt. Siis jäi ta vaatama dr. Mitchellile, keda ta kunagi polnud näinud.

Ta tõstis käe pea juurde ja ta nägu muutus valus.

Harry toetas lordi, tõstis käega polstri, et lamajat, kes tahtis tõusta, istukile aidata.

Sellejuures tundis ta polstri all midagi kõva eset.

Lord kummardus äkki Harry kõrva juurde ja sosistas:

„Ärge teda jälgige. Tema ei teinud mulle midagi . . . oli õnnetus . . . minevikust. See on minu . . .“

Ta hää l kustus, ta rinnast tuli rögin ja ta pea vajus äkki tagasi.

Delia kiljatas. Dr. Mitchell jooksis juurde, katsus pulssi, kuid nägi, et ta siin enam ei saanud aidata.

Oimetult laskis Harry polstri jälle tasa maha langeda. Sellejuures puudutas ta käsi jälle kõva eset. Ta haaras selle järele, tõmbas ta esile ja laskis ta kohe oma taskusse kaduda; see oli india põueoda diamantidega ilustatud tupes.

Delia nuttis kibedasti ja dr. Mitchell hoolitses nüüd tema eest.

Harry läks lordi kabinetti. Ta pidi taguma rauda, kuni see oli tuline. Ehk võis ta veel leida jäljed . . .

4.

Ruum oli nelinurkne. Akna vastas, mis avatud, seisis suur kirjutuslaud. Selle taga nikerdatud tool. Seinal rippus suur maal suures kuldraamis, mis oli kunstirikkalt nikerdatud ja viltu, Harry silmitses seda.

Ta pilk langes alla pahempoolsele raaminurgale, mille küljes ripnes tükike siidi. Ta vabastas selle; see oli mingisugusest esemest välja rebitud.

Kellele see kuulus?

Raamatukast teises seinas oli lahti ja läbi soritud. Midagi puudus seal. Mis?

Nüüd astus Harry akna juurde.

Kummardus välja.

Ja vilistas tasakesi.

Aken seisis maapinnast umbes neli meetrit ja paksud, vanad efeiväädid kasvasid mööda müüri kuni teise korrani. Oksad akna lähedal olid maha tallatud, all pehmes maapinnas olid selgesti näha jalajäljed.

Nii siis oli keegi siit küljest sisse tunginud!

Mis arvas lord oma sõnadega: „Ärge jälgige teda . . . , ta ei teinud mulle mi-

dagi . . . , oli õnnetus — minevikust . . .
See on minu ?“

Kes ?

Mõtiskledes läks Harry tagasi teiste juurde.

5.

Harry oli ülemusele teateid andnud.

„Mis tahate nüüd teha ?“ küsis ülem.

„Arvan,“ vastas inspektor, „et pean hakkama otsima siidirätiku omanikku. Delia Vilbury seda siidirätikut ei tunne. Ta seletas mulle, et seda isal pole iial näinud. Sellepärast peab see kuuluma sissetungijale. Arvatavasti oli nende vahel võitlus, misjuures sissetungija kisti pildi juurde. Rätik jäi raaminurga külge kinni ja sellest rebiti tükike välja. Kuidas ekspert mulle teatas, on rätikul india päritolu.“

Ma leidsin lordi peapolstri alt ka india põueoda. Võimalik, et sissetungija oli indlane, kel lordiga oli õiendada mingi vana asi. Me teame ju mitmest loost, et inglased aastaid jälgivad inimesi, kes neile midagi paha on teinud. Võimalik, et siingi sellise looga on tegemist. Sest lord Vilbury viibis omalajal inglise mereväes ja teenis aastaid Indias.

Minu isa oli tema parim sõber.

Pea järele vaatama, kas minu isa päevikus pole leida märkmeid, mis võib olla meile andmeid annaks vaenlusest lord Vilbury ja mõne indlase vahel. Ehk saan niimoodi jälgedele.“

„Hea küll. Loodan, et kuulen teilt varsti midagi positiivset.“

„Olgu nii, härra kolonel !“

Harry kummardas ja lahkus.

6.

Ta ei sõitnud sel päeval koju omnibusiga, vaid läks jala.

Oxfordstreetil jagas keegi välja tsirkuse reklaamlehti. Harrygi sai ühe sellise ja pistis selle tähelepanematult taskusse. Oma korterisse astudes märkas ta ühe eksootilise taime magusat lõhna. Kas keegi viibis seal ? Lukk oli korras. Ja ometi heljus toas uimastav lõhn !

Ta avas ukse magadistuppa.

Voodis lebas kimp haruldasi lillesid, mis levitasid seda uimastavat lõhna.

Hämmastudes ja ometi võlutud lillede ilust, tahtis Harry haarata lillekimbu, et seda lähemalt silmitseda, kui selles ennast liigutas hõbedakarva ese.

Harry kargas tagasi. Instinktiivselt haaras ta oma revolvri ja laskis lillekimbule.

Ta oli tabanud hõbepaela. Voodivaip värvus veriseks. Sütetangide abil ajas ta lilled laiali ja nägi lillede hulgas nüüd india väikese ussi läbilastud keha.

„No vaata, seda on mulle tehtud ! Oleksin pidanud haistma, mida ma ka juba tahtsin teha, et uss mind hammustaks. Nii siis taheti mulle võimatuks teha uurida, kes see lord Vilbury tapja õieti oli !“

„Nüüd aga alles veel õieti,“ ütles Harry enesele ja viskas nii lilled kui surnud ussi jälkusega ahju.

Viibimata hakkas ta nüüd uurima isa päevikut, kuid ei leidnud sealt midagi, mis teda oleks juhtinud lord Vilbury vaenlasele.

Ainult üks lühike märkus äratas ta tähelepanu. Seal öeldi :

„Vilbury teeb väljasõite maa sisemasse. Jutustab mulle sellest vähe. Aga eile tuli ta hingeldades, peagu roidunult, meie korterisse. Teda jäliti. Päriskrahva poolt. Nähtavasti oli tal mõne Kvannoni templitantsitariga armuvahekord. — Vilbury saadetakse Jaapanisse. — Oli olnud hiigelskandaal. Homme läheb ta teele . . .“

Harry luges neid ridu, neid mõistmata.

Mis oli selle taga ?

Kas oli siin punkt, millest võis kinni haarata ?

Ta pidi saama kindluse. Ehk teatatakse admiraliteedis talle kord sest skandaalist lähemat. Ajaarvud teadis ta ju isa päevikust täpselt.

Ta pistis käe taskusse ja leidis sealt tsirkuselehe, mis talle tänaval pihku pistetud.

Selles tilistati Dela Sahibi, valge indlase, muinasjutulist relvakunsti. Keegi ärgu jätku tsirkusse tulemata. Ja lehel seisis ka valge indlase pilt. Harry silmitses seda.

Kus oli ta seda nägu kord juba näinud ?

Neid peeneid näojooni ?

Ta kattis käega pildi suu ja silmitses ta silmi.

„See pole . . . ju võimalik,“ hüüdis ta. „Need on ju lord Vilbury silmad !“

7.

Põnevalt ootas Harry Dela Sahibi esinemist. Ta eelistas ennem tsirkuse vaatamist. Tunne ütles talle, et ta on õigeil jälil. Eks ta võinud ju homme admiraliteedist teateid nõuda.

Levis müstiline valgustus, muusika mängis india viise : Dela Sahibi esinemine.

Põnevalt jälgisid kõik india fakiiri

kunsttükke. Mehe nägu oli ilus, tõesti valge, mitte päevitunud nagu ehtsail indlasil.

Esimene kunsttuki järele lahkus Harry oma platsilt jalaks Dela Sahibi garberoobi. Teener tahtis teda sinna minemast takistada, kuid Harry lükkas indlase kõrvale ja astus sisse. Tema oli varnas näinud rippuvat siidirätti, mille rebitud nurk tal oli taskus.

Siis äkki ilmus Dela Sahib ja kohkus.

Harry seisis tema ees ja virutas talle süüdistuse näkku.

„Teie olete tapnud lord Vilbury!“

Valge indlane naeratas.

„Teie teate liig palju,“ ütles ta. „Minu lilled hoiatus oleks teid pidanud peatama ennast asjadesse segamast, mis parem oleksid surnud!“

„Kui lahke,“ pilkas Harry. „Nüüd tulete minuga kaasa — olete arreteeritud!“

Nüüd plaksutas Dela Sahib käsi. Teener kargas Harry kallale, kuid see lõi ta osava rusikahoobiga maha.

„Jätke üllatused. Olete minu võimuses. Ja järgnege mulle vastupanuta.“

„Kui seda meeleldi soovite, järgnen teile muidugi,“ ütles Delia Sahib alandlikult, „aga mitte enne, kui olete mulle luba andnud Deliat näha.“

„Deliat?“ küsis Harry keeletult.

„Jah, Deliat . . . minu tütart!“

Tarretu ehm seisis Harry näol.

„Delia, teie tütar?“

„Jah, minu tütar.“

„Kes te siis olete?“

„Olen . . . lord Vilbury noorem vend!“

8.

Lord Vilbury lossis istus kolm inimest üksteise vastas. Dela Sahib, või õigemini: Artur Villiam Vilbury, lord Vilbury noorem vend, silitas oma tütre kätt. See istus niiskeil silmil oma isa kõrval. Avaldus, et see mees ta isa oli, ei tabanud teda imekombel üllatavalt. Ehkki ta täna seda meest esimest korda nägi.

„Nüüd tahan teile oma saladuse avastada,“ ütles Vilbury oma pehme häälega. „Aastaid tagasi tegin ma Londonis väga rumalaid tükke, mängisin ja vedasin kihla, kus see iial võimalik oli; hobused ja naised olid minu elurohi. Siis otsustas perekond sellele lõpu teha ja mind abielusse panna. See sündiski. Aga juba aasta pärast, tütre sünnitamisel, suri minu abikaasa, kes oli osanud mind kõigist kirgedest ja lõbudest eemal hoida. Mina armastasin teda väga ja et teda unustada, langesin

jälle endisesse ellu tagasi. Ma mitte ainult mängisin, vaid hakkasin ka jooma.

Nüüd oli mu perekond see, kes mu sellest elust välja kiskus. Minult võeti Delia. Mu vanem vend pidi ta kasvatuse võtma oma hoolde ja ennast ka ta isaks tunnustama. Mina aga pidin Inglismaalt lahkuma ja lubama, et ma iial enam siia tagasi ei tule.

Ma nõustusin ja reisisin Indiasse.

Aastaid ei kuulnud ma omastest enam midagi.

Siis juhatas saatus minu jälle kokku mu vennaga, kes sõjalaeval tuli Indiasse ja just sinna saadeti, kus mina elasin. Mina sain teateid oma lapsest ja kodumaast.

Hüljatu kuuldes teateid oma armastatud kodumaast — kas teate, mis see tähendab? Vilbury külastas mind igapäev. Ja ta tee tõi teda mööda Kvannoni templist. Seal nägi ta ilusat tantsitari Lailat ja armus temasse. Kuid ei ole midagi, mis indlaste silmis oleks hirmsam kui inglase armastus india neiusse. Ma hoiatasin Vilburyt, aga tema põikpea ei hoolinud sellest. Nii sündis, et nad kord avastati. Tekkis hiiglaskandaal. Vilburyt karistati ja ta saadeti Jaapanisse. Laila aga tapeti ta oma kasti meeste poolt.

Vilbury aga oli saanud Lailalt ta armastuse tõenduseks väärtusliku templiehte.

Kvannoni kast vandus talle kättemaksu — verist kättemaksu selle eest. Nad otsisid teda igast kandist maailmas. Ja et teda õigel ajal hoiatada, järgnesin ma temale valge fakiirina.

Nüüd tulid nad Londoni.

Ma kasutasin üht õhtut pärast esinemist Vilbury hoiatuseks. Pugesin tema juurde läbi akna, et keegi ei näeks. Me seisime vastamisi. Vennad ja ometi võõrad . . . peagu vaenlased.

Ma seletasin talle oma siinvõimimise põhjusi. Tema tormas minu kallale ja ma pidin end kaitsma, sest ta seletas, et ma vaid üle tema laiba pääsen ehte juurde. Siis komistas Vilbury libedal parketil ja kukkus peaga raskesti vastu kamina malmivõret. Verise peahaavaga jäi ta lamama. Mina tuhnisin läbi ta kirjutuslaua ja raamatu-kasti, leidsin ehte ja põgenesin majast.

Järgmisel hommikul oli ehe Kvannoni templiteenrite käes. Ma olin teinud, et Vilbury ja minu tütar fanaatikute kättemaksust pääsesid. Sest nad olid Vilbury asukoha juba teada saanud ja viibisid Londonis.

Ja nad oleksid Vilbury ja Delia vististi tapnud! Oma usu seaduste põhjal! Siis

kuulsin, et teie, inspektor, arvatavat mõrtukat jälgite. Tahtsin teid hoiatada. Tõin lilled teie korterisse kihvtita ussiga, et teid hirmutada juurdlust lõpetama ja sel kombal Vilbury maja skandaali mitte levitama! Kuid teie sattusite ometi õigetele jälgedele. Nüüd teate kõik!

Kuid ma apelleerin teie heale südamele. Parem saage Scotland Yardist noomitus, kui et avastate saladuse, mis teile nüüd avastasin.“

9.

Ja Harry Vest ei avastanud Vilbury lugu tõesti mitte, mispärast ta ise ka oma ametist tagasi astus. Kui see sündinud, lõpetas ka Dela Sahib oma esinemised Vendromi tsirkuses. Ja ühel toredal augusti hommikul sõitsid kolm õnnelikku inimest Southamptoni sadamast teele India poole. Härra ja proua Vest ja Dela Sahib, valge indlane.

Kolonel Prutkay.

Ungari kirjanik **Ferenc Herczeg.**

Kuhu kolonel Prutkay iial ilmus, seal vaatasid inimesed üksteisele imestades. Tema tõmmul näol olid juba umbes viisteistkümmend aastat näha mingisuguse hiigelkäpa punased jäljed. See kõrvalops oli kolonellile vististi häigatud hiigeljõuga, sest tema lõualuu oli seitsaadik viltu ja halvasti arminud haav tõmbas ta suu ebamäärasele naeratusale.

Selle kõrvalopsu jälgi kandis kolonel Prutkay mälestusena kokkupõrkest, mis tal oli olnud Siebenbürgi Karpathides ühe hiigelkaruga.

Sellest ajast hakates elas kolonel enamiku oma ajast välismail.

Vaene Alpary oli kakskümmendkaheksa aastat vana, kui Prutkay kuul ta maha sirutas.

Selle kahe võitluse põhjust uuriti, mitte saades sellest targemaks. Teati vaid, et kolonel välismaalt hulga aastate järele jälle kord oli tagasi tulnud. Öhtul pärast kohalejõudmist külustas ta ooperietendust, kus Alparyga kohtas. Noormees sirutas talle rõõmsasti kätt.

„Tere öhtust, härra kolonel! Olete kord jälle kodus?“

Vana kolonelli piinas vististi rheuma, sest ta nägu muutus kollaseks sapist ja tema jõehobusilmad läikisid kui noaotsad. Ta kõhatas, pistis mõlemad käed taskusse ja pööras siis pääsme vaataja poole:

„Palun, ütelge sellele mehele, et ta oma käppa ei poetaks minu nina alla!“

Ja ometi olid meeste perekonnad üksteisega isegi sugulased.

See oli kõik. Oli harilik mõrv, mis Prutkay Alpary kallal toimunud. Sest Prutkay

oli relvade tarvitamises meister ja ta võis oma röövloomade instikte rahuldada „rüütelikkuse reeglite järele.“

Kõige sügavamini aga vihkas kolonelli proua Pongracz, kes teda armastava naise fanatismiga silma otsas ei sallinud.

Selle ilusa naise nime nimetati kord väga palju koos Alpary nimega. Kuulujutt teadis rääkida intiimsustest, kuna Alpary ja proua Pongraczi vahel ometi asetses vaid huvitav sõprus. Rohkem ei midagi. Ja sellepärast proua Pongracz sellest jutust ka ei hoolinud, vaid ainult naeratas selle peale, teades oma süütust.

„Mina ei küsi sellest ja teiegi ei tarvitse sellest olla haavatud,“ oli proua Pongracz tihti ütelnud Alparyle.

Puhtasse sõpruses segunes alles siis akord kirge, kui Alpary juba lamas laudsil. Proua Pongracz hakkas valusas ehmatuses valjusti nutma ja temale selgus äkki, et ta oma sõpra oli väga armastanud. Vana Prutkayd aga vihkas ta kui musta peletist, nagu külma, vastikut madu, kellena ta temale unes mõnikord ilmus, pöördes temale oma rohelised silmad, nii et ta südamesse tõusis kole surmahirm.

Nüüd juhtus mullu suvel, et juhused mõlemad vaenlased jälle kokku juhatas. Proua Pongracz viibis mere ääres supeluskohas. Ühel päeval märkas ta rannas jalutavate inimeste hulgas kahtlast isikut. Järgmisel päeval juhtusid nad jälle vastamisi ja nüüd tundis proua Pongracz kolonel Prutkay ära ta hirmsast armist. Ta kahvatus hirmus ja vastikus.

Iial ei oleks ta uskunud, et teda veel kord kohtab. Kolonel teretas.

Hiljem nägi ta vana koloneli, kes kogu päeva rannas liikus, veel sagedamini. Oma vana viisi järele segas kolonel ennast kõigesse ja oli kõigest huvitatud. Kui kaks koera purelesid, läks ta nende juurde ja lahutas nad kepiga.

Ühel õhtul läks proua Pongracz kaugele meresse ulatavale kitsale sillale jalutama. Pöördes tagasi, nägi ta äkki oma ees Prutkayd. Paremal ja vasakul oli meri, seekord ei saanud ta mehe eest kõrvale põigata.

Hirmus ja vihas kahvatudes, silmitses ta teda põlglikult.

„Tere õhtust, armuline proua. Kas te mind ei tunne?“

Proua ei jaksanud kohe vastata. Alles natukese aja pärast ütles ta tasa:

„Mis te minult soovite?“

„Mitte midagi erilist. Tahaksin vaid teada, miks te minu teretusele ei vasta?“

Nüüd oli provalt hirm vanamehe eest juba lahtunud. Ta silmad südelesid otsekoheses, sügavas vihas. Kokkupigistatud hambail sisistas ta:

„Mõrtsukas!“

Vana koloneli suust tuli lühike naer.

„Ah sellepärast siis? See on tõesti kummaline!“ Siis jätkas ta: „Kuulsin, kuulsin räägitava, et too mees olla olnud teie armuke . . .“

„See on vale!“ hüüdis proua Pongracz loitva vihaga.

„Tean, et see pole tõsi,“ ütles vana kolonel rahulikult. „Tol mehel polnud verd; ta oli otsast otsani täis edevust. Võimalik, et ta teid oma armukeseks ei ihaldanudki; ta vaid leppis sellega, et maailm teid selleks arvas.“

„Teie laimate õnnetut meest veel nüüdki?“

Kolonel silmitses mõtiskledes merd, siis pööras ta proua Pongraczi poole.

„Ma ei ole sellest iial rääkinud, teile aga ma tahan jutustada, miks ma tolle mehe surmasin, sest ma ei soovi, et teie teda leinate. Olin tulnud väljamaalt koju. Veel samal õhtul läksin operisse. Minu ees esimeses reas istus too mees, ooperiklaas käes, kuna teie, armuline proua, veel looshis istusite kellegi teise daami seltsis. Esimese akti lõpu paiku tõusite oma kohalt, võtsite ümber kasuka, noogutasite tollele mehele naeratades pead ja kadusite looshi. Too

härra ootas minuti, võttis siis oma kübara ja kadus samuti akti ajal, küll tasa, ometi äratades suurt tähelepanu. Publik naeratas, mõned vaatasid üles tühja looshi poole ja minagi mõtlesin endamisi: Need kaks mõistavad üksteist tõesti hästi!

Esimene akt möödus, teinegi lähenes juba lõpule, kui too härra ikka jälle ilmus teatrisse. Ta tuli jälle tasakesi, kuid äratas nüüdki suurt tähelepanu. Istunud jälle oma platsile, küsis talt tema kõrgel istuv sõber:

„Kas saatsid ilusa proua Pongraczi koju?“

„Jah. Tulin vaid tagasi, et see silma ei paistaks . . .“

„Oh, mõistan . . .“

Nad naeratasid mõlemad tähendusrikkalt. Mina aga mõtlesin endamisi: See kavalere on õieti ehtis lontrus!“

Ilusa proua põsed õhetasid.

Kolonel jätkas:

„Teise akti lõpul läksin puhvetisse väikest napsu tegema. Mind pööratas nagu pikne, kui teid, armuline proua, seal nägin mõne sõbranna seltsis istuvat punasel diivanil. Te kõnelesite mingisugusest sensatsioonilisest uuest kleidimodellist. Vististi mäletate, et teid kõnetasin. Teie seletasite naerdes, et olete tahtnud juba esimese akti ajal koju minna, kuid saanud trepil kokku sõbrannadega ja istuvat nüüd siin riidemoodidest juttu vestes. Teie sõbrannad tõendasid seda ja seda tõendas mulle ka puhvetipreili, kellelt ma seda hiljem nelja silma all küsisin. Too härra ei ole teiega tol õhtul üldse rääkinud. Tema ei olnud teie armuke, võib olla, et ta seda ei soovinudki olla, ta tahtis ainult, et inimesed teda selleks arvaksid.“

See oli kõik. Mina läksin vaatajateruumi tagasi, et vaadata kolmandatki akti. Siis nägi too härra mind, ruttas minu juurde ja sirutas mulle naeratades vastu oma kinnastatud käe. Oletus, sellisele „peenele kavalerile“ kätt anda, vihastas mind hirmsasti ja ma sain väga jämedaks. Nõnda on lugu.“

Kolonel jäi vait; proua Pongracz silmitses üksisilmil merd. Natukese aja pärast lõi vana kolonel kannad kokku ja ütles lühidalt: „Jumalaga!“

Ta lahkus ja jättis seisma proua Pongraczi, kes mõtiskledes silmitses vahuvate lainete mängu.

Kangelane.

Rootsi kirjanik **Selma Lagerlöf.**

Uks tuppa, kus naine istub ja oma haiget last ravitseb, kistakse äkki lahti ja häälega, mis kähiseb ehmatusest koleda loo pärast, mis tal teatada, hüütakse üle läve: „Sinu mees on hullunud, enda kahuri ette heitnud ja surnuks lastud!“

Siis lüütakse uks jälle kinni ja see, kes selle öudse sõnumi toonud, ruttab minema. Võimalik, et ta ei taha naise meeleheidet näha. Või teda meelitas nähe, mis mujal näha, nõnda et ta endale aega võttis vaid teate toomiseks ja nüüd jälle vaevalt jaksab oodata, millal sinna tagasi jõuda.

Naine ei viivita hetketki temale järele minemisel. Ta hütab lapsele, olgu see seni vait kuni ta tagasi tuleb, ja ruttab tänavale, enesele mitte aega lubades isegiukse sulgemiseks. Ta teab täpselt kuhu minna: suurele platsile kasarmu kõrval, kus peab toimuma paraad.

Veel eile õhtul käis ta seal mehe seltsis jalutamas. Mees oli talle näidanud korraldusi.

„Vaata seal,“ oli ta ütelnud, „seal seisab presidendi tribüün. Seal istub homme härra Carnot, tema kõrval meie pürjermeister ja nende ümber ministrid ja presidendid ja kindralid. Ja siin otse vastas on tribüün kodanikele. Siin istuvad peened perekonnad, aga seal all tunglevad kõik need, kes ei jõua pääsmeid osta. Kui sul aega on, võid ka seal seista. Siis näed kogu maanõuvrit ja kuuled kõnesid. Seal võid ka mind näha,“ oli ta naljatades lisanud.

„Kus siis sina viibid?“ oli küsinud naine.

„Kus küll mujal kui oma armsa kahuri juures? Kas sa teda ei näe? Ta asub otse presidendi tribüüni ees. Seda tuleb lasta märgiks kaitsevæele, et pidu algab.“

„Vaene härra Carnot,“ oli naine ütelnud. „Olete kahuri seadnud otse ta ette. Kuid kahur müristab ju hirnsasti. Kas sa sellele ei mõelnud? Ta võib ju presidendil kõrvad lukku lüüa.“

„Ah, mis see teeb! Tema ei ole küll sõjamees, see Carnot, aga pisut kahurimürinat peab Prantsusmaa president ometi juba harjuma kannatama. Aga kas tead, mis mulle vähem meeldib? Jah, et vaatajate tribüün otse minu kahuri ette on asetatud. Noh, me laseme küll ainult püssirohtu, aga kahur pole ometi mänguasi. Mina ei lase iial

meelsalt, kui mu kahurisuu on pöördud inimhulga poole.“

Sel jalutuskäigul oli nainegi otsustanud kõike seda toredust vaatama minna; aga täna hommikul oli selgunud, et nende pojuke pärast terve ei olnud. Ja nii oli ta olnud sunnitud koju jääma.

Ja nüüd . . . mis on see, mis nüüd on sündinud? Tema mees, kes oma kohal oli nii uhke ja rõõmus ja rahul, ja tema armas kahur. See pidi hulluma? Kahuri suu ette kargama? See oli ju täitsa võimatu!

Peoplats ei olegi kaugel. Mõne hetkega on ta seal. Näeb tribüüne. Nad on täis rahvast, kes seisavad pinkidel ja kisendavad ning vehivad kätega. Nii on siis midagi juhtunud. See polnud keegi naljahammas, kes ta siia meelitas!

Ta seisatub, et küsida, kus ta mees võiks viibida. Seda pole tarvis. Tal on rännakuks juba suund. Tarvitseb vaid minna kahuri juurde.

Ta leiab enda samalt kohalt, kus ta seisis eile õhtul. Plats ta ees on tühi. Keset platsi näeb ta inimestesalka, kes on üsna vait, kes ei karju ega vehkle ega tee ka ehmunud liigutusi nagu teised.

Teda peatab kordon, aga politseinik, kes seal valvel on, tunneb ta ära ja laseb ta läbi.

„Minge sinna, sealt leiata ta!“ ütleb ta ja osutub väikesele salgale platsil.

Ta läheneb, ikka veel valjusti karjudes. Kui ta neist jõuab mõne sammu kaugusele, saab keegi salgas tähelepanelikuks. Keegi kõrge ohvitser, kes millegi liikumatu massi kohal kummardub, tõuseb ja tuleb talle vastu.

„Oodake veel pisut,“ ütles ta. „Ärge veel minge ta juurde. Lubage, et teile enne veel ütlen, mis on sündinud!“

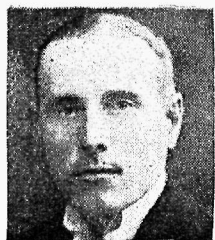
Naine kisendab veel ikka ja püüab meest eest kõrvale lükata, et saada teed.

„Oodake,“ ütleb mees ja võtab tal käest kinni. „Teie ei tohi teda veel näha. Peate enne teadma.“

„Ma tean, et ta on hullunud ja kahuri ette karanud.“

„Ei,“ ütleb ohvitser. „Teie ei tea midagi. Nii asi ei ole.“

Ohvitseri viis rahustab naist, ta peatub, hakkab juba pisut lootma. Ehk elab mees veel, on vaid haavatud.

August Juurikas, kaugesõidu kap. Tahkona tulefor. ülev.

Joosep Prümmel, ajakirj. Vaba Maa toimet. liige 50. a.

Johan Markus, peakonsul Londonis.

Gustav Matto, õpetaja Narvas.

Karl Leinus, õpetaja — koorijuht põllum. Paide Ühis-panga juhataja. Tallinnas.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

16. august :

1875 Oskar Pärl, õpetaja ja koolikirjanik Tartus.
1886 Villem Tubin, kooli tegelane Tartus.
1896 Richard Vaino, maaler New-Yorgis.

17. august :

1901 Richard Kolk, põllumees Koorastes.
1886 Aleksander Kärner, põllumees Kirepis.
1874 Karl Laagus, ametnik ja põllumees Tartus.
1884 Johan Ernst Hans Markus, ametnik Londonis.
1874 Johannes Mürk, majandustegelane Tallinnas.
1877 August Peterson, õpetaja Võrus.

18. august :

1902 Erich Adamson (-Eric), maali- ja rakedus kunstnik.
1885 Anton Kaal, pangaametnik Kuresaares.
1891 Friedrich Klement, õpetaja Valgas.
1872 Hans Kuusik, kunstnik, õpetaja Tallinnas.

19. august :

1890 Jaan Eilart, ühistegelane Paides.
1887 Jaan August Juurikas, meremees Tahkonas.
1889 August Mahoni, notar Tallinnas.
1886 Johann Sütt, õpetaja ja omavalitsustegelane Tartus.
1856 Johann Vildeman, käsitöölaine Jõhvis.

20. august :

1898 Frida Johanna Drewerk (Reed Morn), õpetaja ja kirjanik.
1893 August Eduard Ein, kirikuõpetaja Võnnus.
1881 Aleksander Karl Hellat, riigitegelane.
1856 Liisa Kann, ärkamisaja tegelane Tartus.
1878 Mihkel Martson, õpetaja Toris.
1897 Voldemar Ojanson, riigiametnik Londonis.
1884 Aleksander Raudsepp, koolitegelane Tartus.

21. august :

1864 August Kampf, ajakirjanik ja raamatupidaja Tallinnas.
1860 Mihkel Kraus, põllumees Jõhvis.
1899 Jonas Heinry Langebraun, raudteeametnik Tallinnas.
1890 August Sein, ametnik Sõmerus.

22. august :

1870 Johann Brücker, ametnik Otepää.
1879 Kustas Luuk, põllumees Alliku vallas.
1862 Jaan Soo, omavalitsustegelane Valgas.

23. august

1887 August Jürmann, agronoom ja poliitika-tegelane.

1883 August Kapsi, majandustegelane Tallinnas.
1883 Joosep Prümmel, ajakirjanik Tallinnas.

24. august :

1879 Mats Nõges, arst Viljandis.

25. august :

1888 Gustaf Grünvald, loomaarst Tallinnas.
1882 Karl Ferdinand Kornel, ühis- ja poliitika-tegelane.
1868 Johannes Märtsen, omavalitsustegelane Tartus.
1877 Karl Aleksander Neumann, õpetaja Kaagveres.
1866 Johan Suits, õpetaja Võõbstes.

26. august :

1872 Hans Martinson, käsitöölaine ja poliitika-tegelane Tallinnas.
1904 Arno Raag, kirjanik ja ajakirjanik Tartus.
1887 August Raud, õpetaja Tartus.
1872 Karl Tamm, põllumees Anveres.

26. august :

1893 August Traksmann, kaitseväelane Tallinnas.

28. august :

1887 Aleksander Ernst Bürger, insener Tallinnas.
1864 Tõnis Grünberg, õpetaja Valgas.
1895 Eduard Voldemar Siska, postiametnik

29. august :

1869 Jaan Kelder, arst Petseris.
1896 August Michelson, põllumees ja ajakirjanik Soosaares.
1866 Jaan Miländer, naistehaiguste professor.
1876 Johan Reitag, kirikuõpetaja Toris.

30. august :

1866 August Leithammel õpetaja Tallinnas.
1889 Karl Leinus, laulu- ja muusikaõpetaja Tallinnas.
1882 Hans Mets, õpetaja-kõster Jüris.
1881 Jaan Reitsnik, äri- ja omavalitsustegelane Narva-Jõesuus.

31. august :

1871 Johann Alberg, põllumees Taalis.
1890 August Alle, kirjanik.
1899 Aleksander Antson, ajakirjanik ja kirjanik.
1897 Aleksander Kalamees, võimlemisõpetaja Tartus.
1888 Johann Lang, koolitegelane Tartus.
1896 Paul Miit, õpetaja Sõmerpalus.
1874 Oskar Leopold Tiedemann, laevandus-tegelane Käsmus.

August Michelson, põllum. kolga-jaanis kaitsel. propag. peal.

Edmund Aadli, raudtee amet. õigust. linnavol. s. 3.8.1902 a.

Mats Hanschmidt, õpetaja Laiksaares 70. a.

August Kapsi, A.-S. Kapsi & Ko dir. Tallinnas. 50. a.

Johannes Mutlik, kaupmees Narvas, sünd. 28. 7. 1906.

August Ein, kirikuõpetaja Võnnus.

„Näete seal seda kahurit,“ ütleb ohvitser. „Te teate, et teie mees sellest pidi tühe lasu laskma. Ja näete tribüüni otse kahuri ees.“

„Nägin seda kõik juba eile, härra kindral,“ nuuksub naine. „Minu mees näitas mulle, kuidas kõik on korraldatud. See talle ei meeldinud. Ta ei tahtnud niipalju inimesi oma kahuri ette, kui need pole vaenlased, keda vaja maha lasta.“

„Nii,“ ütleb ohvitser. „Teie mehele oli käsk antud ja ta oli süstiku pistnud kahurisse. Aga hetkel, mil kõik ootasid, et käib pauk, kiljatab ta, tõstab käed ja viskub ainsa hüppega kahuri ette, nagu oleks ta tahtnud takistada lasu väljumist. Kõik nägijad uskusid, et ta on hullunud. Muidugi süttis lask ja ta paisati kaugele platsile, kus ta praegu lamab.“

Uuesti tahab naine vabaneda ja läbi tungida, kuid ohvitser peab ta kinni.

„Oodake, ütleb ta. „Peate teadma, mis me juurde rutates leidsime. Tema kehast olid läbi tunginud raudtraadid. Vististi teate teie kui kahurimehe naine, mis on kahurilüüd?“

„Tean,“ vastas naine.

„Teie mees tarvitas sellist traatluuda kahuri puhastamiseks ja ei tea mis põhju-

sel oli ta selle unustanud kahurist välja võtmata, nii et see viibis kahuri torus, kui lask süttis. Teie mees ei mäletanud varem, et see seal sees oli, kui viimasel hetkel, kui ta süstiku juba oli süüdanud. Seal vaatas ta hetke enese ette — mõtelda ta nii ruttu ei jõudnud — mis võis sündida, kui hirmus lask siin ees seda tribüüni tabas. Kõik need traadid oleksid tunginud inimestesse. Siis haaras teda üleilmlik kaastunne ja ta tormas kahuri ette, et lasku ise oma kehagu vastu võtta.“

„Oh mu Jumal,“ hüüab naine ja paneb käed kokku. Samal hetkel laseb ohvitser ta käe lahti.

„Madaam,“ ütleb ta, „nüüd ei takista ma teid enam oma meest vaatamast. Mõtelge ainult, kui näete tema purustatud jäänuseid, et näete kallimeelsemat, mis maailmas üldse leidub. Teil saab kergem olema seda nähet kannatada, kui teate, et teie mees omale selle saatuse valis vabatahtlikult, et kõiki neid teisi päästa. Ja pidage meeles, et meie kõik, tema relvavanemad, teda sellise sangariteo pärast kadestame. Hädahohe keskel, kus pole mõtlemist, vaid kus kaalul on elu ja surm, nõnda teotseda — on suure tõendus. See tähendab eneses kanda kangelase hinge!“

Aleksander Bürger, linna tramm. osak. dir., end. minister.

August Alle, kirjanik.

Karl Kornel, „Eia“ direktor.

Aleksander Hellat, riigikohtunik.

Karl Laagus, Tartu ülikooli majand. juhat., kirjanik.

Ernst Habicht, taluomanik ja põllumees 60. a.

Musi.

Helveetsia kirjanik **Josef Stolreiter.**

Franz Velter oli suur lastesõber. Lapseliku südame õilis süütus, oskus rõõmustada, hõisata ja karata, teadmata mispärast, oli temas säilinud. Ta võis lastega mängida liivas, võis nende seltsis niidumurul pikutada, üles taevasinasse vahtida ja hõisates nende mänguplatsidel ringi joosta. Suurtest inimestest ta enam ei hoolinud. Liig palju valet, toorust ja nurjatust oli ta tunda saanud. Ta nägi maske kõigi nägude ees, seda vastikut minki, mis peab katma kõik lõhed ja praod ja neid ometi vaid paksult alla kriiputab. Nad olid teda laimanud, olid ta reetnud, kuna ta ei tahtnud minna nende hulka, kes alati ainult armsa ja alatu kasu pärast huntidega huluvad.

Laste seltsis jäi ta aga lapseks. Sellepärast oli ta täiesti põgenenud nende hulka ja nii võõraks jäänud maailmale. Suvel läks ta mõnikord rändama, unistas siin ja seal mõne päeva või nädala, pikutas lillerohketel aasadel ja kuulas löokeste heledat laulu üleval siniõhus.

Sel rännakul tuli ta kord ühte külla, mille majad talle nii meeldisid, et otsustas seal pisut peatuda. Küllast pisut eemal seisvast kõrtsist leidis ta toa, mille ainsa akna ümber kasvasid metsviinapuu väädid. Akna all aias õitsesid roosid, nelgid, nartsissid ja levkoid, kaev seisis ja vulises ja puudel ning põõsastes laulsid linnud.

Kui Franz esimesel hommikul astus aeda, nägi ta blondi lapsepead, mis naabri aiast lattide vahelt temale vastu vaatas. Kaks suurt sinisilma silmitsesid teda pooleldi naerdes, pooleldi küsides. Aga kui ta väikest olendit lahkesti teretas, sirutas see talle käekese vastu ja hakkas rääkima nii, kuidas ta seda neljaaastaselt oskas. Sõprus Musiga, nii nimetas last ta ema, oli sõlmitud ja vastamisi üksteisele jagatud lilledega kinnitatud.

Ühel õhtupoolel, kui Franz jälle aia ees seisis ja Musiga mängides jutles ja talle muinasjuttu jutustas, hüüti last sügavast aiast. Nad ei pannud seda kumbki tähele ja äkki seisis nende ees keegi blond, õitsev proua, Musi ema. Temal olid samad muinasjutulised sinisilmad, sama punane suu, sama magus nägu, ainult veel veetlevam lapse näost. Tulija kandis helesinist suvekleiti, mis ta ilusad käevarred jättis paljaks, ja kaela ümber oli tal peenike kuldkett.

Tummalt ja vastamata võõra mehe alandlikule, peaaegu ehmunud teretusele, võttis ta lapse ja ruttas temaga minema.

Tost tunnist saadik ei ilmunud Musi enam aia juurde. Magus idüll oli läinud. Täiskasvanu barbaarlik mõtteilm hävitas ja katkestas, kuna ta ei suutnud asja mõista.

Kõrtsis kuulis Franz kord, et Musi isa, rikas vabrikant, aasta eest surnud. Franz lahkus kõrtsist, Mõtiskledes rändas ta välja kuldseesse suvepäevasse ja jalutas metsades ringi. Ürgajamuinasjutud mõlkusid ta meeles, ta mõtted tõusid kõrgele puude latva ja süvenesid taevast rändavatesse imedesse.

Metsa-alune hakkas juba hämarduma ja õhtutaevas punetas laialdaselt, kui Franz äkki kuulis kaugelt appihüüdeid, mis valust ja hirmust lõhestatuina jooksid läbi sositava vaikuse. Ruttu jooksis ta hääle suunas edasi ja seisis äkki Musi ema ees, kes abitult läbi metsa-aluse vankus. Ta helesinine kleit oli katki kärjstatud, juuksed sassis, nägu ja põsed täis okaste kriimustusi. Tulijat nähes ta ehmatas ja tahtis põgeneda, vääratas aga ja kukkus väsinult maha. Franz võttis ta sülle, kandis ta läheda oja äärde ja pesi ta haavad näolt verest puhaks. Külmi vesi äratas minestanu jälle ja jällegi tahtis ta põgeneda. Kuid Franz pidas ta kinni.

„Peate enne veidike puhkama!“ ütles ta. „Tee külla on pikk.“

„Ei, ei!“ hüüdis proua meeleheitlikult. „Ma pean minema. Musi on kadunud. Vististi jäin ma metsavaikuses magama — ja kui ärkasin, oli Musi kadunud!“

Franz ehmus. Ta laskis enesele teatada koha ja suuna ning hakkas proua seltsis otsima. Ta pidi värisevat, abitut prouat toetama, sest ikka jälle vajus see jõuetult kokku. Viimaks palus ta teda samblale maha heita, tema ise lubas Musi juba välja otsida ja temale kätte tuua. Ja proua leppis sellega nuttes.

Franz tungis sügavamale metsa. Pika otsimise järele kuulis ta viimaks tasast virinat, ruttas mäest alla ja leidis Musi kustki põõsa alt. Temagi nägu ja käed olid kõvasti kriimustatud. Laps hõiskas tema häält kuuldes ja suudles nuttes ta nägu. Franz võttis ta sülle ja ütles talle, et ta tema viib ema juurde. Nüüd kurtis Musi, et ema

teda enam ei lubavat temaga mängida ja ta sellepärast alati metsa kaasa võtvat. Aga varsti jäi ta väsimusest magama.

Kui Franz viimaks sinna tagasi jõudis, kuhu ta ema jätnud, leidis ta selle jällegi oimetult. Musit süles hoides laskus ta oimetu ette põlvili ja silitas ta laupa ja oimukohti. Avanud silmad, osutas Franz Musile. Õnnelik naeratus jooksis emal üle suu; ta kalmas Franz'i käest kinni ja suudles seda palavasti.

Siis jäid nad vaikides istuma, silmad magaval Musil. Mets kohises tasa ja puulehed läikisid kuu kiirte käes.

Kaste säras pärlitena ema ja Musi näol, kui Franz viimaks ettevaatlikult tõusis ja ka noore proua jalule aitas. Ta pidi tema ümbert edasi rännates kinni võtma, et ta ei komistaks ja kukuks, kuna tal teise kää peal oli väike magav Musi.

Tibedamalt lähenesid pehmed, võrtsikad suveöö lõhnad sügavustest, pühalikumalt kohisesid puuladvad ja jaaniussid läikisid

nagu kuldkollased päikesetilgad võlutud metsa all.

Akki jäi noor proua seisma. Mõnus värin voolas ta pehmest kehast läbi.

„Õõbik!“ sosistas ta.

Franzki peatus ja kuulatas õõbiku magusat laulu. Ta tundis, kuidas noore ema õitsev, hingav keha tema najaletuges ja ta ilus pea ta õlale vajus ning ta silmad talle sädeledes näkku vaatasid. Siis kummardas Franz ja suudles ta võlurikast suud sel hurmayal suveööl.

Koos läksid nad magavasse külla ja asendasid Musi üheskoos ta voodisse. Ja üle magava lapse leidsid nende palavad huuled üksteist ikka ja ikka jälle.

Kui Musi hommikul ärkas, istus ta mänguseltsiline ta voodi ees ja suudles teda, ja ema vaatas seda õnnelikult. Varsti asus Franz tema majja elama ja Musi pidi teda nimetama isaks, ja isa ning ema kandsid oma parema käe sõrmes kitsast kuldsõrmust.

Nüüd algas ilus ja õnnelik aeg.

Tuul.

P. Grünfeldt.

*Sind näen hällifamas lohetaeava all,
sind näen lehvifamas lippu kohinal,
sind kuulen enesest ma fasa mööduvat
kui oleks kuulnud siidikuue kahinat.
Oh tuul, oh tuul, sa kogu päeva puhud aul,
ja kõik see aja valjult kajab sinu laul!*

*Sind olen näinud tihhti mässul mängivat,
kuid ei ma iial näind sind, ennast varjajat;
su lõuget olen tunnud, su hüüet kuulnud ka,
sind ennast aga iial veel pole näinud ma.
Oh tuul, oh tuul, sa kogu päeva puhud aul,
ja kõik see aja valjult kajab sinu laul!*

*Sa oled soe ja pehme, külm ning jahutav,
sa oled paitav, kare, kuid mõtteid lahutav.
Kes oled sa, oh tuul, kas paha vaim või hea,
või lihtsalt olendifest vägevaim, ei tea.
Oh tuul, oh tuul, sa kogu päeva puhud aul,
ja kõik see aja valjult kajab sinu laul!*

*Sa tihhti muudad suunda nagu inimmeel,
kord mulle vastu puhud, kord mind lükkad teel,
ja nagu sina hajud õhtu tulekul,
nii minagi kord hajun vaiksel kalmistul.
Oh tuul, oh tuul, sa kogu päeva puhud aul,
ja kõik see aja valjult kajab sinu laul!*

Raadio.

Prantsuse kirjanik **M. de Marsan.**

Tuntud arst dr. Georg Firminy ühes abikaasa Ninaga omas linna lähedal metsa ääres väikese suvila. Autoga tunni jooksul kättesaadav, asetseb see kaugel tolmusest maanteest ja oli ehitatud kenas stiilis.

Arstile olid need nädala lõpupäevad, mis ta võis siin veeta, rahu ja puhkuse allikaiks. Hädakorral sidus neid telefon välismaailmaga. Meelelahutuse eest hoolitses raadio ja toiduained muretses neile vana Jeanne,

Doktor naeris õnneliku mehe naeru ja protesteeris:

„Nina, milline nõudlikkus! Nõuad nüüd veel isegi elektrivalgust, kuna meil on juba valjuhääldaja ja telefon. Vajad ehk veel keskkütetki?“

Noor proua naeratas. Siis ütles tõsiselt:

„Tahaksin ainult teada, mis teeb sinu vaene ametivend dr. Couvreur siin Juma-

Pilte X. üldlaulupeost.

X üldlaulupeo ühendkooride juhte. Vasakult paremale: R. Kull, T. Vettik, J. Aavik (Lauljateljüüdi esimees), J. Simm ja V. Nerep.

lähema talu omanik. Abielupaar tundis üksiolekust lõbu, sõi omakeedetud toitu ja Georg tundis enda kolmkümmendkuustundi vaba mehena ja oma elukutse vaevast vabasatuna.

Selgi laupäevaõhtul istus Georg mugavas tugitoolis kamina ees, milles põles praegisev tuluke, ja nautis jälle kord, et elu on ilus.

Nina keeras tagajärjetult petroleumilambi tahti, mille tuli siia-sinna vubises. Viimaks ütles ta pahaselt:

„Geo, kõik oleks siin kena, kui ei oleks seda valgustust . . . ma ei harju ega harju sellega . . .“

last mahajäetud timbruses? Talv sellise valgusega ja küttega?“

Ta abikaas ütles kahetsevalt:

„Jah, see vaene! Selle juures kutsuti ta veel kohtuarstiks tolles mõrvaasjas . . . tead, kolmekordses mõrvas villa Hortenses, mitte kaugel siit.“

Erutatult küsis noor proua:

„Olen seda vaevalt lugenud. Vanad on surnud? Ja teenija? Kas ta jääb elama? Kas on mõrvar arreteeritud?“

„Teenija on haavatud elukardetavalt. Mõrvar on oma saagiga kadunud. Kuid põgenemisel on üks politseinik, kellele ta pais-

tis kahtlasena, teda haavanud, kuuliga ta-
banud.“

Nina vaikis ja vahtis tulle. Liigutades
tõrjus ta hirmu eemale, mida praegu kuul-
dust tundis, ja ütles:

„Geo, anna mulle see ajaleht!“

Pilkavalt ütles doktor:

„Kui sa tahad sealt lugeda üksikasju
Hortense villa mõrvast, siis ma lehte sulle
ei anna.“

Ta katkestas oma naljatava jutu, sest väl-
jast kostis äkki mootori mürin, mis maja
ees stoppas. Ühtlasi tungis helgiheitja here,
pealetungiv valgus läbi akna ja valgustas
tuba.

Firminy astus akna juurde ja vaatas välja.

„Mootorratas!“ ütles ta. „Kes võib see
olla?“

Heledas valguses tundis ta ära politsei-
nik Salmoni ja osutas käega, et mees tупpa
tuleks. Viisakalt teretades astus Salmon
tупpa ja ulatas arstile kirja.

„Prokurör Massenelt, härra doktor!“
lisas ta.

Nina oli astunud abikaasa juurde ja kat-
sus üle ta öla vaadates kirja ühes lugeda.

Lugenud kirja läbi, laskis Firminy pea
longu ja kehitas siis õlgu.

„Nina, kas lugesid? Vaene Couvreur on
äkki minestunud. Vaheajal on teenija jälle
ärgeanud ja vajatakse tungivalt arsti. Mas-
senet palub mind viibinata tulla. Oled sa
nõus?“

Kui Nina noogutas, pööras ta politseiniku
poole:

„Tulen teie mootori korvis. Portfell ja
mantel on minu autos. Tulge! Nina, ma
tulen varsti tagasi!“

Nähes naise kurba nägu, ütles ta:

„Nina, ega sa ometi ei karda?“

Nina sundis end naeratama:

„Karda? Mida? Ära jää aga kauaks!“

Nina oli üksipäi. Väljas eemaldus moo-
torratta ragin ja kadus viimaks täiesti.
Metsa sügav vaikus ümbritses Ninat, ainult
kella tasasest tiksumisest segatud. Kind-
lasti mehe tagasitulekut ära oodata tahtes,
istus ta tugitoolile ja vahtis tulle. Uinus
viimaks magamagi, kuid see oli kerge ja
erutatud uni.

Rasked sammud maja ees kruusal ära-
tasid ta. Oli ta nii kaua maganud ja kas
Georg tuli juba tagasi?

Samal hetkel koputas keegi tasakesi uk-
sele. Ehmatudes jäi noorel proual esimesel
hetkel hing kinni. Ruttu heitis ta kiire pilgu
Georgi kirjutuslauale, kus harilikult seisis
ta revolver. Relv oli seal ja säras tule-

Pilte X üldlaulupeost.

Helilooja Miina Hermann ja pasunakoorida
üldjuht R. Kull.

valgel. Nüüd tundis ta hirmust häbi, läks
ukse juurde ja avas selle. . . .

Tema ees seisis sale noormees toredas,
aga plekilises mantlis. Kubar kinnastatud
käes, kummardas ta sügavasti ja nähtava
kohmetusega. Julgustatud Nina küsivast
pilgust, algas ta:

„Andestage, armuline proua, minu sisse-
tungimine sel tunnil. Nägin valgust ja lu-
gesin ükselt arsti nime. Kuna ma olen
haavatud. . . .“

Nina aimas, et mees on mõne õnnetuse
ohver, ja temas ärkas kaastunne.

„Milline õnnetu juhus! Minu mees ei ole
kodus. . . ta kutsuti välja. . . .“

Tundmatu oli äkki kahvatuks.

„Mul oli autoõnnetus. . . kaks kilomeet-
rit siit. Sattusin auto alla, kuid suutsin
vabaneda. Aga minu parem käsi. . . .“

Nina ei viivitanud enam. Tema kohus
oli meest aidata. Toetudes Nina käevarrele,
astus mees tупpa ja istus tugitoolile.

Tuliija oli ilus, vaevalt kolmekümneaas-
tane mees ja ta liigutused ning kõne ilmu-
tasid kõrget kultuuri. Nina ruttas kapi

juurde ja tõi klaasi veini, mille mees kohe tühjendas. Tänuolik naeratus lehvits üle ta valusa näo. Ta võttis parema käe mantlitaskust, mähkis ta veriste taskurätikute seest lahti, näitas Ninale hirmsat haava.

„Jahutaja lõhkes,“ seletas ta nõrga häälega. „Aga kuna doktor kodus ei ole, olen sunnitud Teilt midagi paluma. Ma pean tingimata lahkuma ja usun, et väikeses garaashis nägin autot. . . kas annaksite selle minule kasutada?“

Nina ei jõudnud varjata hämmastust.

„Käe pärast? Oh, ma juhin vasaku käega sama hästi. Mis puutub hinnasse, siis on see mulle üks kõik! . . .“

Nina tundis äkki tähelepanuväärivat rahu- tust. Mees oli taskust võtnud hunniku välis- maa rahapabereid ja pakkus talle neid. Proua vastas viivitades:

„Ehk tuleb mu mees varsti koju. Ma ei või ju tema äraolekul. . .“

„Kuidas soovite, armuline proua! Nii siis ootame. Paneme raadio käima ja viidame aega.“

Nina täitis ta soovi. Mees laskus tugi- tooli mugavalt istuma ja kuulas hardunult Bocherini monuetti helisid. Natukese aja pärast sulgusid ta silmad; teda näis uni võtvat oma võimusesse. Nina silmitses teda uudishimulikult. Mees avaldas läbi-läbi head ja usaldavat muljet ja Nina noomis ennast põhjendamata umbusalduse pärast. Muu- sikaosa lõppes; järgnesid börsiteated, mida ta igavalt kuulas, kui raadiomees publikule midagi teatas. Valjusti ütles ta:

„Pariisi politsei palub kinni võtta kedagi Charles-Henri Ravonne'i. Tema on toime pannud villa Hortenses kolmekordse mõrva. On arvatavasti haavatud paremast käest.. Tal on kaasas välismaa raha; ta on pahema- käeline, noor, brünett. . .“

Kohkudes taipas Nina, et otsitud mõr- var temast kaks sammu eemal rahulikult magas. Kirjeldus sobis. Ta ei võinud silmi ära pöörda mehelt; hingamistakistav hirm nõõris ta kõri kinni.

Raadio oli vait jäänud. Mis ta pidi te- gema? Kartis ta, et ta mõrvari ära tund- nud, siis oli ta elu hädaohus. Oli olemas vaid üks võimalus: põgeneda!

Tasakesi hiilis ta ukse poole, tegi suure kaare ümber mööblite, hoidis hinge kinni. Viimaks ometi tundis ta juba ukselinki oma vabiseva käe all ja uskus, et on juba pääs- nud. Siis heitis ta viimase pilgu tugitoo- lile ja kiljatas hirmsasti. . .

Mees ei istunud enam kamina ees. Ta seisis tema taga ja ta käes läikis revolver,

mille rauasuu oli pöördud tema oimukohale. Pilkevilt ütles mõrvar:

„Mis, te tahate minu juurest lahkuda? Uskusite vist küll, et magan? Kuulsin täp- selt, mis see neetud raadio ütles! Ja veel ma ise põhjustasin teile raadio käimapanekul! Aga kust võisin ma teada, et härradel oma teatega on selline rutt? Nüüd teate ka, mis- pärast ma teie autot vajan!“

Nina liigutuse peale lisas ta:

„Kui kuulete sõna, ei tee ma teile midagi. Juhatage mind garaashi, kuid hoiduge mind petnast!“

Liikumatul vahtis Nina meest ja püüdis jagu saada hirmust, mis teda halvab ja ka ähvardas lämmatada.

Siis hakkas telefon helisema. Esiotsa ai- nult lühidalt, siis ikka pikemalt, tungiva- malt. Mõrvar tegi liigutuse, et Ninat keelda telefoni juurde minemast.

Siis ütles noor proua külma, rahuliku hää- lega, mis talle kõias eneselegi võõrana:

„See on teilt ettevaatamatus! Kui ma ei vasta, ärkab mu mehes kahtlus!“

„Teil on õigus. Kõnelege siis. Aga au- nan teile nõu: mitte ainustki ettevaata- matut sõna!“

Revolvri kukk naksus.

Nina ütles telefoni:

„Hallo! Jah, mina olen see. . . ei, ei maga. . . ootan sind! Tunni pärast? Töö maakaart meie homse sõidu tarvis kaasa! Sa tead ju Pariis, Orleans, Limoges, Issoudun, Chartres, Evreux. Me sõidame homnikul vara. . . Ei, külm mul ei ole! Nägemise- ni!“

Kui ta kuuldetoru käest pani, nägi ta mehe pilku imetledes enesel viibivat.

„Seda tegite hästi. Nii siis enne tundi teie mees tagasi ei tule?“

Nina vastas ükskõikselts:

„Kuulsite seda ju ise?“

„Pean teilt paluma sõiduplaani. Mulle on tähtis, et leiain nüüd kõige lähema rahu- likuma jaama.“

Nina tõi raamatu ja ulatas selle talle vaik- selt. Mees sirvis seda ruttu.

„Meie oleme siin umbes kakskümmend kilomeetrit Pont-sur-Vannast kaugel. Tee viib otse sinna. . . Teie mõistate, et ma nüüd, mil teate, kes ma olen, teie mehe tulekut ei või oodata. Pean võtma teie auto. . . Ja teie peate mind Pont-sur- Vannani saatma. . . Võite mind reeta. . . Nii siis võtke kohe mantel ja müts kaasal!“

Vastupanuta tõi Nina kõrvaltoast riided ja riietus.

„Nii, nüüd minge ees!“ käskis mees.

Aga energia, mis Ninal siiani olnud, näis
tast äkki lahikuvat. Väriin jooksis ta kehast
läbi ja minestanult nõjatus ta seinale.

„Meil pole enam aega! Pean jõudma
rongile! Edasi!“

Mees lükkas ukse lahti ja kargas tagasi.
Kahe revolvri rauad vahtsid talle vastu.
Ja üks politseinikudest käsutas:

„Käed üles, Ravonne!“

Käeraud läksid lukku ja Firminy jook-
sis oma abikaasa juurde, teda kergemini
hingama hakates süleledeks.

Siis kostis lõbus naer. Ravonne kum-
mardas Nina ette ja ütles:

„Nüüd ma taipan! Geniaalne teie poolt,
arnuline proua! Pariis . . . Orleans . . .
Limoges . . . Issoudun . . . Chartres . . .
Evreux . . . P—O—L—I—C—E . . .“

Riis.

Saksa kirjanik **Fritz Müller.**

Meie abielu kolmandal päeval otsustasime
ise keetma hakata. Esimesel päeval ei tul-
nud see üldse küsimuse alla. „Keeta?“
oleksime vastanud, „kee — ta? Mis see
tähendab?“ Teisel päeval sõime söögimajas.
Alles kolmandal seisime oma pottide ees.
Ütlen meie, sest kui naine ühes asjas ei ole
kindel, võtab ta mehe abiks. Kui mees ei
ole kindel, talitab ta harva nii, vaid eelis-
tab rumalust üksi teha, siis on kergem seda
mõne aja pärast tarkuseks tembeldada.

Köögi riivil seisid purgid: riis, manna,
suhkur, sool, kohvi ja jahu. Kuus purki.
Kuus on tervik. Tervik on pulmakingitus.

Muidugi avas mu naine esiteks „kohvi“.
Tühi. Siis „suhkru“. Ka tühi. Kolmas purk,
„riis“, oli täis. Meie ei olnud teda mitte
täitnud. Ehk mõni pulmavõõras. On küla-
lisi, kes tahavad tänumeelt näidata. See
otsustas asja.

„Me keedame riisi,“ ütles mu naine, nagu
oleks otsus pika kaalutlemise tulemus, „riisi
soovisid sa juba ammu.“

„Mina?“

„Ära vaidle vastu. Riis on su lemmik-
roog. Tean seda.“

„Hüva, kui sa seda tead —“

„Pealegi on riisi kerge keeta.“

„Aha.“

„Mis aha! Võid kokaraamatus järele vaa-
data. See tähendab, kui sul oleks kokaraa-
mat.“

„Mul ei ole kokaraamatut. Ma ei vaja
kokaraamatut.“

„Nii? On see ehk, abielu üksmeel, kui-
das ütles õpetaja?“

„Ka õpetajal ei ole kokaraamatut,“ jon-
nisin ma.

„Kas oled õpetaja? Kokaraamat on va-
jalik. Too oma kokaraamat siia!“

„Südaneke, riisi võiksin ma ka ilma ko-
karaamatuta —“

„Kes ütleb, et ma seda ka ei või? Nae-
ruväärt, Pisiasi. Võetakse —“ Ta peatus.

„Riisi,“ täiendasin mina.

„Ei, mida sa arvad — ma mõtlesin man-
nat?“

„Võib juure lisada,“ valetasin mina, „siis
saab sellest riisimanna või mannariis.“

Mu naine kaotas kindluse: „Kust sa
tead —?“

„Loogika.“

„Siis ütle ka loogiliselt, palun, missugune
hulk?“

„Küsimus! Et jatkuks kalele.“

„Kas arvad, et see pott on küllalt suur?“

„Alguseks. Kui saab vähe, täidame ta
veel kord. Kõik loogiliselt.“

Mu naine täitis ta peagu ääretasa. „Kas
sa ei arva, et võiksimme veidi vett —?“

„Vesi ei tee ialgi kahju. See tähendab,
kui teda tarvitatakse mõõdukalt ja otstarbe-
kohaselt.“

Mu naine niisutas riisi, aetas poti tulele,
ootas . . .

„Kas arvad, et teda segada tuleks?“ üt-
les ta.

„Hm.“

„Sa tahad tark olla ja ei tea midagi rii-
sist.“

„Tean riisist küllalt.“

„Palun siis?“

„Riis, *oryza sativa*, on tähtsamaid
ja vanimaid viljataimi —“

„Vili, hahaha — ha, pott jookseb üle!“
karjus mu naine, „see tuleb su teadmist! —
ruttu, teine pott!“

Mu naine valas vett juure, asetask mõlemad potid tulele, ootas . . .

„Kas arvad, et tuleb suhkurt või paremini soola lisada?“ ütles ta.

„Hm.“

„Sa ei tea midagi!“

„Riis on vili, mu armas — on olemas vesi riis ja mägiriis — vesiriis on õhtumaadele greeklaste sõitude läbi hommikumaal tuttavaks saanud, kuna mägiriis — mis siis jälle on lahti?“

„Mõlemad potid jooksevad üle — ruttu, kaks uut potti, kiirelt!“

Olin kiire. Nüüd keesid neli potti, riis paisus, neelas aimamatud hulgad vett ja varjas end pühalikkudesse aurudesse . . .

„Kui ma teaksin,“ ütles mu naine, „kas vee asemel ei oleks parem piima võtta?“ Ma ei kuulanud. Olin seina ääres meie

leksikoni kuutteist köidet silmanud. Mulle meelestus, et enamikul on leksikon, et oleks leksikon. Muidu ei ole tast kasu.

„Usun,“ ütlesin ma ja avasin kõite „R“ peale, „et peagu kõigega on nii: Meie omame, et omada — seda meie aga kaasa ei tee, meie tahame õppida — kuule, armas: Enamik maakera kahest tuhandest miljonist inimesist elab peagu ainult riisist — Briti-India üksi toodab iga aasta nelikümmend miljonit tonni riisi — “

„Kas ma seda ei aimanud,“ hüüdis mu naine, „see hullumeelne hulk! On see siis ime, kui — kui — vaata ometi, vaata, nad jooksevad jälle üle. Neetud potid — ruttu, neli teist — kiirusta!“

Tja, nii tuligi, et meil meie abielu esimesel kahel nädalal ainult riisi oli stttta, riisi, riisi, muud midagi kui riisi.

Tervitus päikesele.

K. Laagus.

Tere, päike kuldne kõrges, tere!
Tere, elu-surma allik ere!
Kuis rammestab su õilis helk,
mida tulvil kogu taeva telk,
meid inimesi, loomi, maid —
veejanus närtsib lilleaid.

Tere, päike kuldne kõrges, tere!
Tööväsimumst seal puhkab pere,
kus sinu kiirte tulilõõsk
ja rohu närtsind hingus rõõsk
neid uinutab kui õrn narkoos.
Ja põõsas längu vajub roos.

Tere, päike kuldne kõrges, tere!
Sind igatseb mu hing, mu libled vere.
Kõik olevused õhus, maas ja vees
vaistlikult kummarduvad sinu ees.
Kui meilt kord kaob su õilis valgus,
siis lõpp on ja kõigil lõpu algus.

Kogust „Sõnajalad“.

Maateadus õhus.

Professor O. Baschin avaldab Ameerika ajalehtedes järgmise huvitava kirjutuse:

Maaailma kõrgemast mäest, 8800 meetrit kõrgest Mont Everesti tipust Himalaja mägestikus, on nüüd lady Houstoni poolt varustatud ekspeditsiooni kaks lennukit ülesõidu sooritanud ja topograafilised ülesvõtted teinud. Ja need ülesvõtted juhivad uuesti tähelepanu kõrgele teaduslikule ja praktilisele väärtusele, mis lennukid maateadusele ehk geograafiale omistavad.

Kõige silmatorkavamalt esile kerkis selle uue transportvahendi kasu polaarmeredes.

laksid, kuigi vaid õige pisut, nii pisut, et vahet ära võib tunda ainult suuritel väljadel. Järeluurimustel leiti sealt siis eelajaloolised kaevandused, ja nüüd osutasid lendurid oma tähelepanu süstemaatlikult sellistele näilikult tühistele asjadele. Nimelt on inglise sõjalennukid (Royal Air Force) avastanud ajaloolis-geograafilisele uurimusele uued töömeetodid. Norvichis leidsid nad ühest odrapõllust vana roomaaegse linna, mille tänavad ja müürijäänused viljakasvu nii takistasid, et lenduritele kogu linna põhi selgesti silma paistis. Ar-

Pilte X. üldlaulupeost.

Norra naisüliõpilaste laulukoor, kes esines meie laulupeol.

Neis regioonides, kus kokkupressitud ujuvad jääkambad või liustunud kaljud laevadele või saanidele töid ülesaamatuid takistusi, on vaba õhk parimaks liikumisruumiks.

Lõunapolaarmaal lasksid norralased oma valaskalapüügilaevastiku uurimislaevadelt ja suurteilt emalaevadelt, mis on muudetud suurteks õlivabrikuteks, lennukid sõita lõunasse. Sel kombel täideti idapoolse antarktilise mandri ranniku kõik lüngad meie teadmises peagu eranditult.

Aga uute saarte ja kontinentaalrannikute suurepäraste leiutuste kõrval annavad meile need tähelepanekud lennukitelt ka teada palju üksikasju ja pakuvad meile näpunäiteid uutlaadi uurimuste jaoks. Nõnda pandi Inglismaal lennukitel tähele, et mõnel nisupõllul leidis ringikujulisi kohti, mis naabruses kasvavate viljapeade värvist lehku

vatavasti mängivad selle juures oma osa maapinna lubjaollused, niiskusevaesus ja muud asjaolud, mis taimede kasvu mõjustavad. Eelajaloolise arhäoloogia rahvusvahelise kongressi näitusel Londonis oli hiljuti näha hulk fotosid, kust võis näha isegi endist põldudejaotust, ja nii ära määrata kõdunenud asunduste vanadust.

Liiva alla mattunud ajalooliste kohtade leitudamine lennukite abiga võidutseb eriti Ees-Aasia ja Põhja-Aafrika kõrvetes. Mesopotaaamias võidi vana parti linna Hatra plaan õhust üles võtta mõne minutiga. Briti muuseumi direktor, sir Frederic Kenyon, toonitab kasu, mis seisab selles, et kõrveliiva alla mattunud linna plaani tuntakse, enne veel kui labidas on pistetud liivasse, mispärast võimalik on kohe valmistada väljakaevamiste üksikute staadiu-

mide jaoks otstarbekohased plaanid. Kõrgusest on ainsa pilguga näha, kuidas maapinnas leidub väikesi muudatusi, mis aga kõik ühinevad tühtlaseks tervikuks, kui puuduvad osad vaimus valmistatakse. Siis saavutatakse üllatavad tühtekuuluvused, mis maapinnal vaatlejale peavad jääma saladuseks. Nõnda leiutasid inglise sõjalennukid 32 kilomeetrit pika valli, mis Tiigriselt viib Bagdadi ja pärit on meedalaaste ajast, kes seal persiaaja alul (umbes 550 e. Kr.) valitsesid.

Inglise leiutusi Mesopotaamias täiendavad prantsuse Levante-väe lennukiekspeditsioonid, mille tulemustest misjonär Poidebard Pariisi akadeemiale teatab. Liivasse mattunud assüüria linnad, rooma teed ja kaanaliid, bütsantsi väelaagrid ja palju teisi aastatuhandeid vanu endise kultuuri tunnistajaid paistavad lendureile nimelt siis silma, kui põigiti langevad päikesekiired ka väikestes nõgudes tekitavad varjusid, nii siis vara hommikul ja hilja õhtul. Londoni kuningliku antropoloogia instituudi ekspeditsioon, kes kuulsa antropoloogi miss G. Cationi-Thompsoni juhatusel läbi uuris Khariga-oaasi Liibia kõrbes, leutas lennukitel mitu tosinat ehitust, templit ja muud Greeka-Rooma ajastust (332 e. Kr. kuni 600 p. Kristust), samuti võis ta ka maalauste veejuhtmete jooned kindlaks määrata.

Ameerika Ühendriikide populaarsem lendur kolonel Lindbergh leidis Kesk-Ameerika läbitungimatutest ürglaantest peidetud

linnad ja templid, mis on ehitatud vanamaia-rahva poolt, kes seal enne Kolumbuse aega asus.

Shippee-Johnsoni ekspeditsioon Peruu leidis valli, mis viib Vaikse ookeani rannalt otsesihis kuni kaugele Andenni mägestikku ja sarnaneb, kui ka väiksemal määral, tuntud suurele müütrile Hiinas. Terve rühm suuri amfiteatreid leiti inkade ajast peidetuna mägestikust; veel leiti neliteist kadunud küla ja nelikümmend tundmatut vulkaani, ja lennates kuni 7500 meetri kõrgusel võidi huvitavaid pilke heita hiigelkraaterisse, mis olid ligi 600 meetri kõrgusel. Lendurid sõandasid isegi alla kraaterisse laskuda ja kraateri katlaid fotografeerida.

Ka Jaava ja Philippiini saartel on lennukitel uuritud vulkaane; Kesk-Ameerika on Nikaragua vabariik on isegi postmargid (à 25 centavod) välja annud, millel kujutatakse ülelendu tuldpurskavast vulkaanist.

Loomulikult kasutatakse sellistel uurimislendudel fotograafilisi pildi- ja filmiülevõttemetode. Neid kasutatakse isegi hästi tuntud mail täpsete kaartide valmistamisel. „Aerokartograafia“ on igal pool arenenud geograafia tähtsaks abiteaduseks, mida kasutatakse vististi juba igas riigis. Kõige pealt aga annab lennuk võimaluse pildistada või kaardistada kiiremas korras kõiki neid kohti, kuhu raske on juurde pääseda, nagu soid ja kõrveid, liustikke, teravaid kaljunõlvu, vulkanikraateritesse kogunud laavamassi jne.

Ohvrimeel.

Ungari kirjanik **Ferenc Herczeg.**

Kuski kaugel paganamaal elas õilis daam, kes oma meest armastas enam kui ise oma elu. Selle maa valitseja oli halastamata ja kurja südamega türrann, kel puudus usk naiste ohvrimeelsusse. Tõenduseks, et ta kahtlus õigustatud, laskis ta ühel päeval õilsa daami kutsuda enese ette ja ütles temale:

„Lasen su mehe pea maha raiuda, sest et see mulle meeldib. Kui sa aga valmis oled tema eest surema, siis annan su mehele armu.“

Õilis daam kummardas valitseja trooni ette ja ütles:

„Ma tänan sind, suurmeelne kuningas, et mulle oled esitanud nii kerge valiku. Ma suren meelsasti, et päästa mu armsa mehe elu.“

Otsuse täideviimiseks seati kõik valmis. Õilis daam jättis õrnade lohutussõnadega jumalaga oma mehe, kes oli hoopis murtud, läks üles tapalavale ja kummardas oma pea naeratades timuka kirve alla.

See ohvrimeel liigutas loomulikult isegi türranni südant.

„Pea, timukas!“ hüüdis ta. „See õilis daam ja ta mees olgu vabad. Nüüd usun ma naiste ohvrimeelsust!“

Nüüd avas tütrani abikaas suu ja ütles tigidalt naeratades :

„Isand, katse pole täiuslik. Ütle õilsale daamile, et ta oma mehe elu ainult siis võib päästa, kui ta lubab kogu eluaja kanda vaid jämedast kotiriidest valmistatud kleiti. Nõustub ta sellega, siis võid uskuda naiste ohvrimeelsust!“

Kuuldes neid tigedaid sõnu, kahvatas õilsa daami armas nägu ja paistis, nagu oleks ta tahtnud minestuda.

Valitseja aga silmitses teda mõtlikult ja ütles siis tasakesi :

„Ei. Sellelt õilsalt daamilt ei või meie liig palju nõuda!“

Julgus eluks.

Saksa kirjanik *Luisse Vestkirch.*

3

Ometi paistis Andresele see, mis ta Johanna surma puhul ja Annmariest lahkudes tunnud, ainult lapsemärg olevat selle lootusetu valu ja hävitava piina kõrval, mis nüüd temas mässasid.

Elu oli tal lõpul, kui Angela tema majast läks kellegi teise majja. Oh seda kõikevõgevuse tigidust, mis teda, kes kõige häda ja valu eest kartlikult põgenes, pigistas kahe pahe vahele, üks sama piinav kui teine! Kes temale ei tahtnud jätta viletsat, õhukest loori, millega ta oma haiget südant varjas, rahu ja muretust, millest ta veel eilseni, ei tänaseni oli kinni pidanud ja mis nüüd jäädavalt laiali lehvits.

Mitu tundi kestnud tumeda mõtlemise järele oli Andres jäänud lõdvaks.

„Mispärast jäädavalt?“ sosistas temas arg lootus. „Võibolla võib kõik nii jääda, kuidas ta on; võib olla jääbki nii. Minu kartus on õhtupalavik; selgel hommikul lepib Angela, lepin minagi. Ära oodata, oodata. Maailmas leidub paljugi liimitud asju. Miks ei peaks meilgi võimalik olema meie katkestatud rahu jälle kokku liimida?“

Katusealuses toas, milles ta elas, oli samal ajal põlvili oma voodi ees Angela, küüned löödud voodi ees seisvale vaibale, varjatud käte, käevarte ja rinna lihasse taltsutamatus armukadeduse hullustuses. Patjade vahelt seinalt vaatas temale tõsiselt alla Kristuse ristikuju, mis Andres temale valmistanud. Ömblusekarp kummutil, raam peegli ümber olid Andrese töö. Tema tehtud olid ka kapp ja laud ja tool, sest tema ema asjad oli ta isa kõik läbi joonud. Aga Angela ei tunnud tänutunnet. Tänu! Rohkem kui Andres talle andnud, enam kui üks inimene võib teisele anda, ja kui ta omad oleks ka muinasjutulised varandused — oli makstud, üle trumbatud, ei millekski

tehtud tema vaikse südame piiritu anduvuse läbi, mis ta enesest ära lükkas kui väärtusetu eseme ja oma vanale armastusele ohverdas!

Ikka jälle arvas ta tundvat Andrese õrnalt säraval pilku, tema käevarsi oma ihu ümber, tema huuli, mis otsisid tema omi, — ja siis nägi ta teda tagasi kohkuvat järsult ehmudes, kõike õrnust hajuvat halvavas hirmus; ta kuulis ta karedat häält ja tundis ennast tagasitõugatuna.

Argusest? Hirmust? Hirmust tema pärast, nagu osutas Friedleri-Liis? Ei! Kas kardab ja on tagasihoidlik keegi sellisel hetkel? Ja kui ka surm oleks tõstetud viikatiga seisnud ta selja taga, tema oleks ometi langenud armsama rinnale, oleks teda suudelnud, nagu ta süda teda selleks sundis, et siis ütelda surmale; „Tee, mis tahad, mina ei või teisiti!“

Ei, mitte õrn mure, vaid igatsus teise järele, vabakssaanud pruudi järele, ajas teda! Ja neiu tundis, et ta teda vihkas. Ta oleks võinud ta tappa oma südame metsikus mässus, mis praegu ärkas etule; ta oleks võinud iseenda tappa külmavereliselt, kui ta aga oleks võinud loota, et sellega Andresele pisutki saab haiget teha.

Kirmes! Külasing! Vanikud ja lipud iga maja küljes. Külakaevu juures pärnapuu all karusell, piparkoogi-, täringi-, ja künnepennipood. Kõrtsimees Brandhofer oli lasknud oma kütüni, mida tantsupõrandana tarvitati, hoolikalt ehtida; pingid seisid seinte ääres neidude tarvis; üleval oli gallerii pealtvaatajatele emadele; isepaik muusikantidele, et neid ümber ei lükataks ja nad kasvava lõbu puhul nuga dega haavata ei saaks. Paar suitsevat petrooleumi-

lampi rippusid keset küüni suure samba küljes, kus ka tantsu korraldajad seisis, kes käsi plaksutades tantsupaare sundisid rahule ja järeltulijatele tegid ruumi. Hulk õllevaate ootas keldris.

Külatänaval lippasid ehitud lapsed ja ka naised, kes ruttu veel tarvilisi käike tegid, et saada pärastlõunaks vabaks. Plikad tõid oma muudetud leerikleidid õmblejailt või võtsid pestud kleidid nõõrilt, et neid triikida.

Angela vaatas välja sellele rõõmsale virrvarrile, kurbus ja meeolehärm vaeses südames. Andres sai teda sel hommikul vaevalt näha, sest temalgi oli kui lugupeetud mehel piduks mõnesuguseid ettevalmistusi sooritada.

Kell üks tõid muusikandid pürjermeisteri ja küla vanemad muusikaga kohale, ja varsti ilmus ka Friedel Schall Villingerite juure oma tantsuneiu pidule viima.

Angela nagu heitus. Vaikselt oli ta ikka veel lootnud, et poisi ettepanek ei olnud tõsine ja ta selle unustab. Siis aga neelatas ta vägisi oma kartuse alla. Varsti läks ta ju veel kaugemale kui ainult Brandhoferini tõe võõra mehega, Friedleriga või mõneteisega — võib olla isegi kirikusse õpetaja ette.

„Kui sa mind just tantsijaks tahad,“ ütles ta sunnitud naerdes.

Ta nägi ilus välja valges sitsikleidis, kimp mustjaspunaseid roose rinnal; need roosid oli ta murdnud Andrese lemmikpõõsalt; tumedas vihas oli ta nad murdnud, neist mõned veel võõrailegi andnud; ta tahtis üheüksikuga neist Andresele valu teha.

Talle sobis hästi palavik, mis ta silmis põles ja ta rinda paisutas. Tema ilu ilmnes kõige paremini tema kires. Ja Friedel, kes teda imetledes silmitses, mõtles:

„Hea, et valisin tema. Kui tal ka ainult pool Villingeri talu on pärida, tema võiks peale minu meeldida ka veel mõnele teisele.“

Õhtu eel läks Andreski Brandhoferi juure. Tantsusaalis, kus juba lõunast saadik tantsiti, nägi ta Angelat Friede Schalli käte vahel enesest mööda keerutatavat, põsed õhvil, juuksed lehvimas, mitte ta ise. Hetke seisis ta paigal. Siis võttis ta oma tahtejõu kokku ja läks peremeestetuppa.

„Mitte seda puudutada! Las mässab mässu läbi. Rikud veini, kui teda eksitad käärimast,“ selle tõe oli talle viimase õõ piin viimase tarkusena pähe toonud. Noor laps, see Angela, Nooruse tunded on palavad, kuid mitte kestvad. Küll unustab. Peab unustama. Jäägu kõik nii, kuidas ta

olnud, kõik jäägu nii. Mis muutuski siis Annmarie tulles? Lõpuks oli lugu ometi niisama kui vanas parditiigis, kuhu visati uued pardid. Siis vesi esiti keeb ja keerleb vihaselt ning lööb laineid, ja vanad pardid prääksuvad ning vehivad tiibadega, kuid lõpuks ujub kogu pere ühemeelselt ja lõbusasti peegeltasasel tiigipinnal. Sellist veteloksutamist eimaksa võtta tõsiselt! Ainult mitte tõsiselt. Seda rutemini muutub veepind jälle siledaks!“

Tema isa istus juba vaikselt piipu pahvides laua ülemises otsas, tema tark, kogunud isa. Aga valu, mis tast täna läbis pealaest jalatallani, ei oleks ta ometi võinud isale pihtida. Selle vastu ei oleks kogunenud vanagi teadnud mingisugust nõu anda.

Teised laua juures olid enamikus noored tugevad mehed Andrese aastates, kõik abielus ja isad lastele, kes pealt vaadates ja vallatades ronis ja mängis tantsusaali ümber. Mõtiskledes silmitses Andres neid mehi; tal oli, nagu näeks ta neid esimest korda.

Mõned neist ei olnud abielus sattunud roosidele, teised olid aastate jooksul läbi elanud hulga muret ja vaeva, kuna tema, Andres, elas Villingeri talus rõõmuta ja mureta nagu ehteasja kapis, hästi hoitud õnnetuse tõmbetuule eest, mis maailmasti läbi tuhiseb.

Euleri Jakob näiteks, ilus, rikas mees, kes elas võlgadeta talus, oli pidanud maha matma kaks poissi; kolmas poiss oli tal aastaid olnud vilets vaglakene. Aga nüüd oli ta terveks saanud ja mängis teiste seltsis, ja vanemate näod ei jutustanud enam midagi leinast kadunute üle ja murest tema pärast. Mugava muigega varjas tema isa üht punast piparkoogisüdant oma õllekannu kõrval.

Andres silmitses tema naist ja last tarretult ning ohkas. Seda tema jaoks ei olnud, nagu ta oma elu oli seadnud. Ja ta oli ometi lapsenarr, armastas neid!

„Olgu! Olgu! Kes ütleb õnnele: mina sind ei taha, ostab enda õnnetuse käest vabaks!“

Ta uskus ausameelselt, et võis teha Jumalaga või tema asetäitvate vaimudega sellisel alusel lepingu: Ei päikest, aga selle eest ka mitte rahet, nii ütelda hall elu, värvikuueta, aga ka leinaloorita. Sest viimaks peab ju ometi kõik tasakaalustuma. Hele valgus heidab terava varju. Tema uskus võivat loobuda hiilgusest ja särast, aga suure õnnetuse valguseta pimedust ei jaksanud ta kanda. Ja kõik aastad, kui

tal õud hakkas üksiklasena elades, mõttes ta Jakob Eulerile ja ta valule ning lohutas end sellega.

Ja nüüd peagu kadestas ta teda. Tõsi, tänini ei olnud ta täiesti üksik olnudki. Tänini oli ta ligi olnud see, kes ta ellu tõi valgust ja soojust, see, kes temast nüüd tahtis ennast lahti kiskuda. Ei, ei, tema teda ei tahtnud pidada, kui ta temast lahkuda tahtis, lahkuda v õ i s. Tema jäi endale ustavaks: ei tunnud taevassetormavat rõõmu, ega ka hingetapvat valu. Elu oli kunst, vaja oli seda kunsti osata. Mõni ei saa seda iial kätte, ei tunne kokkusulamist, loobumist. Need tõmbavad endale kõik kaela, nagu Nickel Veng, kes juba jälle joobnult oma õllekannule jõllitas. See oli ka elamise viis, sõlmilise mõistatuse lahendamine. Esimest korda tundis Andres selle kadunud mehe vastu haledust, mehe vastu, kes hirmsat ülesannet täites, oma elu elades, oli põhja läinud.

Põhjaläinu vastas istus aga meister, ehtis elukunstnik, tüse kaheksakümneaastane mees, hammasteta konnasuu ja öökulli näoga, rikas onu, kes oma vennapoegade ahnuse piinapingile pingutas, oma suures kivimajas edasi elas aastast aastasse, ükski ja rahuldatusena. Andrese poolt vaikselt kadestatud eeskuju oli see talunik, kes oli vabatahtlikult osanud kõigest loobuda, mis teistele inimestele tähendab elurõõmu, naisest ja lapsest, sõprusest ja armastusest ja kellele selle tasuks kokku voolas põld ja raha, menu ja võit, kus ta aga käe välja sirutas. Ükski rahasadu ei tabanud tema nisupõldu, hall, mis kogu viinamarjalõikuse hävitas, möödus tema viinamäest jäljetult. Haigus ei olnud tema lävest iial üle astunud ja surm hoidus sealt eemale. Valul puudus pide, kust ta tema südant oleks võinud tabada, sest ta südame külge ei olnud midagi ega keegi kinni kasvanud. Õnnetuseveed voolasid ühelt poolt sisse ja teiselt poolt välja, midagi kohalt nihutamata, sest see süda oli tühi. Kes võiks temale võrdne olla! Kes võiks enesest nii ära võõrutada valu ja lootuse, tormilise rõõmu ja palava ihkamise tõusu ning mõõna! —

Praegu jutustas rauk oma viimast protsessi: Tema öökullisilmad hõõgusid tigevalt. Ta oli ihanud maatükki oma põldude vahelt, ja siis pidi see narr, kellele ta kuulus, Nickel Veng, temaga parajasti tüli norima mingisuguse tee õiguse pärast. Muidugi oli ta alanud protsessi! Ja miks siis mitte? Temal oli, mis selleks vajati. Ja nüüd oli tal teeõigus ja maatükk veel

Pilte X. üldlaulupeost.

Laulupeo veteran, J. Laas, kes on kaasa laulnud kõigel kümnel laulupeol.

pealegi, ja rumal Veng laskis oma varanduse viimase osagi kõrist alla. Jätku leivale!

Andresel oli täna peagu lust Vengi uimastusvahendit ka enese juures proovida. Ta jõi rohkem kui harilikult; ta pea põles. Kuidas ta oma tunnete vastu ka võitles, nähes Angelat Schalli käte vahel lah-tisest saaliuksest mööda heljuvat, käis tal nagu nuga läbi südame.

Kord kutsus isa Villinger Angela saali ja pakkus talle juua. Neiu seisis laua ees hingetult. Närtsinud, pigistatud roosid sädelesid ta rinnal nagu vereplekk.

„Täna, vanaisa! Pole vaja. Minu tantsitaja ei lase mind janu tunda!“

Ja tagasi läks ta teiste hulka, Friedel Schalli rinnale! —

„Isa, sellist tantsimist ei peaks sa lubama!“ kiristas Andres võimetus vihas.

Filosoof Villinger naeris:

„Harakat varastamast ja tüdrukut tantsimast ei jõua keegi tagasi hoida!“ ütles ta.

Ja Andres tõmbas oma käed krampi. Vastu panna! Lasta kõik välja paisata! Tema peab ju ometi olema tark! Igal inimesel on oma viis, kuidas eluga võidelda ja tema muutustele reageerida. Ja Angelal on nüüd sihukene viis. Naistelgi on, nagu näib, neid viise mitu. Fiedleri-Liis näiteks, kas tõmmaku keegi tal hammas suust või matku õpetaja ta mees, tema istub laua

juures ladusas meeles kõhiva kirjakandja kõrval, kel täna on pühapäev ja kes talle vananenud moe järele ilmutab oma poolehoidu. Noored pilkavad, sosistavad ja solvavad. Aga Fiedleri-Liis jätab oma päevitunud, kareda käe lõbusasti kirjakandja valgele käele, naerab ja vastab noorte naljadele ja pilkamistele ehtsa maainimese jämedusega:

„Kollanokad! Lapsepõrnikad niisugused! Kas arvate, et Jumal on sellise kalli taimine nagu armastus lasknud vaid teile kasvada! See teile juba sobiks, teie umbrohutaimed!“ —

„Temale muutub kõik peoks, nagu minule hädaks,“ mõtleb Andres tahtmatu imetlusega.

Ja siis vajub loor temal asjade ja inimeste peale. Mis ütleb Jakob Euler, seda ta ei kuule. Ta näeb Vengi noogutavat pead kahekordselt; õlilambike samba küljes särab sajas ühtesulavas leegis, ja tema südames on midagi, mis torkab ja puurib ja ei anna rahu ja närib ta südames seda valusamini, mida täielikumalt välisilm kaob.

Äkki näeb ta jälle. Mingi asi on ta äratanud; arvatavasti muusikandid, kes mängu fortissimoga katkestavad ja oma mänguriistad vaheajaks kokku panevad. Tema näeb ainust pilti. Sadanded pead on selle ümber vaid raamiks. Ta näeb Angelat Friedeli najale toetatuna, kuigi tants on lõpnud, ja Friedelit, kes kuminardab ja oma tantsijat südamlilikult suudleb.

Samal hetkel seisab Andres tema ees. Ta ei tea isegi, kuidas ta sattus tantsuplatsile.

„Lahti lase — sina!“

Ta suu vahutab ja ta hambad ragisevad. Ta värisevad käed kahmavad Friedeli käest kinni ja kisuvad nad Angela küljest lahti.

„Mis sulle meelde tuleb? Angela on minu tantsuneiu. Ja kui tema ei keeldu —“

„Angela on laps! Ja minu eestkostmise all. Mina ei salli seda! Ei salli seda!“

Friedel naerab.

„Mine koju, sina! Tahad mind keeldu suudlemast? Arvad, et kõik peavad olema samasugused lollid kui sina?“

Unesti tahab ta kinni jhaarata neiu ümber, kes seekord kartlikult kõrvale põikab, silmad tarretus pingutuses Andrese vilhasel näol.

„Näed! Vaata! Sinu kiuste, sa kartlik poiss!“

Andrese silmade ees loidab tulemeri. Kisendus tuleb vaikse unistaja suust, nii

kähisev ja metsik kui murdja looma kisa. Meeletult haarab ta lähema klaasist õllekannu ja lööb sellega vastasele pähe, nii et see verisena kokku variseb.

Kõik jääb vaikseks. Vanemad mehed tungivad lähemale. Kõrtsimees sügab juukseid:

„Jesses, kas kaklemine algab nüüd juba enne keskööd?“

Simmani eeskavasse kuulub (nagu meilgi Setumaal): kakelus, nuga, veri. Ei ole ainustki pidu, kus seda pole nende poiste hulgas. Kuid see lugu siin ei vastanud harilikule eeskavale: tuli liig vara, oli liig tõsine, ja kakleja ei olnud enam noor poiss, vaid küps mees!

Villinger raputas poega õlast.

„Oled sa hullunud, Andres?“

Andres seisis liikumatult, sõnatult, purustatud õllekann käes, ja vahtis tarretult küla habemeajajale, kes haavatu pea kohe kinni sidus, — üsna ärilisel, kõige õrnuseta. Tema arstimitekast ootas suure trummi ligidal juba lõunast saadik tarvidust.

„Vajab vaid mõne nõela. Võib homme õhtul edasi kakelda. Selline väike aadri-lask on teile pakspeadele juba terviseks. Teeb te pead selgeks.“

Angela ei heitnud ainustki pilku haavatu. Ta rebis kramplikult oma kleiti ja ta pilk, mis viibis Andresel, näis midagi küsi-vat.

Hoobist kainestunud, haaras noor Villinger Angela käe nagu pihi vahele ja ütles:

„Meie läheme koju, isa!“

„Siis lähen minagi.“

Äga haavatu vend, pürjermeister, pidas vanamehe kintu.

„Sinu Andres ei tarvitse olla nii metsik, Friedel sosistas juba mulle ennist midagi kõrva. Temal on Angela vastu tõsised mõtted ja mina lubasin tema eest sinuga rääkida. Noh, arvan, Friedel on vastuvõetav kosilane. Ei teaks, Villinger, mispärast võiksite noore rahva vastane olla?“

„Seda ei teaks minagi,“ pomises Villinger. „Äga sellest asjast rääkimine ei sobi siia. Pürjermeister, homme annan sulle vastuse. Ja siis õllekannuga löömise asi — eks ole, selle õiendame oma vahel heaga?“

Tormisammul oli Andres Angela vaheajal viinud koju. Vabisevail sõrmil süütas ta künla.

„Nüüd räägi!“

Angela seisis kurjas trotsivuses kange kui kepp ja silmitses teda silmadega, millest keegi ei oleks võinud ütelda, kas nad

välkused vihas või armastuses. Peen küttnal vubises kurvalt nende vahel.

„Räägi! Räägi! Oleksin saanud sinu päras peagu mõrvariiks. Räägi!“

Järsk plikahirm valdas Angela vihastaja ees, kes talle nii kaua silma oli vahtinud.

„Temal on ausad mõtted,“ pomises ta kangekaelselt.

„Ausad!“ Andres naeris metsikult. „Tähendab see, et tahad Friedeliga abielluda?“

Neiu lükkas allhuule ette ja ei vastanud. Hetke aega vahtisid nad üksteist tummalt.

„Vaene laps nagu mina peab olema rõõmus, kui keegi tema peale halastab,“ ütles Angela viimaks trotslikult.

„Vaene laps! Pool Villingeri talust kuulub sulle juba praegu ja minu surma järele kõik. Täki leiva pärast ei tarvitse sa enast kellelegi pakkuda, arvan.“

Neiu pigistas käed kokku ja vaikis.

„Kas on — on Friedel Schall sulle armas? Räägi! Räägi!“

Andres raputas teda, oleks tahtnud teda kägistada.

„Ei tea.“

„Ei tea? Ja tahad temaga ometi abielluda?“

„Jah.“

„Tüdruk!“

„Tüdrukud on selleks, et nad abielluks. Midagi erilist ma ei nõua.“

„Ja sa ei märka, et minu sellega tapad, et — et — ma sind armastan kui narr!“

„Mind?“

Leek purskas ta silmist, mille terad laienesid, nii et Andres uskus, et vaatab nagu kalite koopasse, ta keeva südame lõõmasse. Ta kehast voolas läbi iseäralik õnn sellist armastust nähes, mõõtnatu rõõm ja närvevapustav hirm.

„Mind? — Mitte Annmariet? Tõesti mitte? Oh Andres, minu Andres!“

Äkki täitusid ta särasilmad pisaratest.

„Mispärast oled sa mind nõnda piinanud?“

Andres koondas kõik oma jõu.

„Sellepärast, et see ei või olla! Ei tohi olla! Mõistad? Kas sa siis ei taipu?“

Neiu kahvatas.

„Mis ei või ega tohi olla?“

Andres võttis Angela käe ja pigistas seda oma piinas.

„Minu Angela! Minu armsam, kuula mind rahulikult! Et sa oled mulle maailmas armsaim, seda vannun sulle Jumala nimel. Ja just sellepärast ei või meie ial kokku saada — ei ialgi! — Vaata, usu mind, sain seda tunda ühel raskel tunnil: Õnn

loob valu nagu päike varju. Mida rohkem sul on üht, seda rohkem sul ka teist. Sellepärast ära armasta mitte palavalt, siis ei tarvitse sa ka loobuda. Ära riputa oma südant millegi ja kellegi külge, muidu kistakse ta sul rinnast. Ole tark, minu armas laps, ole tark!“

„Mis? Mis sa ütled?“ kogeles neiu kohkudes. „Oh mu Andres! Mitte armastada! Sind mitte armastada! Ennem lasen enda kohe juba maha matta! — Andres!“

Ta langes Andrese rinnale, võttis ta kaela ümbert hirmuga kinui, aimates, et mehel võiks ehk oma sõnadega olla tõi taga.

„Vaata, ma märkan küllalt, et sa mõtled vaid minu vaesele emale. Aga — kui mina ei karda, mis? Ja siis, mis hirmutavad tema saatuses siis õieti on? Mis seal on karta? Mina seda ei näe! Ma armastan sind nii väga, Andres — nii väga!“

Andres pigistas ta oma rinnale, nagu oleks ta tahtnud teda lämmatada. Aga äkki tuli talle ta hirm õnne ja elu eest tagasi. Nuuksumine tõusis ta rinnast. Südant lõhestava valu ilmega lükkas ta neiu enese juurest kaugele.

„See ei või olla! Ei või! Kas sa seda siis ei taipu? Sina ja mina! Niipalju õnne, niipalju päikesepaistet! Kust tuleks hiljem küll nii suur valu, mis selle tasuks? Ja sinule maksaks taevast selle kätte! Sinule! — Seda ei pea olema! Seda ei tohi olla! Seda ma ei taha!“

Ta kiskus enda lahti ja tormas uksest välja.

„Andres!“ hüüdis Angela talle järele. „Andres! Minu Andres! Ära mine — jää!“ Ja kui Andres tagasi ei tulnud, pomises ta tasakesi vabisevail huulil: „Mis sa kardad? Kui peab suurema, siis suren ka sinu eest! Sinu eest meelsasti!“

Villinger läks koju jõudes kohe Andrese kambri juure. See oli ukse lukustanud.

„Mul oleks sinuga rääkida!“

„Homme, isa, homme!“

„Hea küll. Uus päev toob uued mõtted.“ Hommikul kohtusid nad toas.

„Sa pole maganud, poiss. Hea küll. Oleksid võinud kergesti Angela tulevase surnuks lüüa.“

„Enne kui ta Angelaga abiellub, isa, murran ma ta kaelaluu.“

Rauk laskis vilet.

„Või nii on lood? Ja siis, mis saab sellest?“

„Kui ma seda teaksin!“

„Vaene narr!“

(Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Anekdoote kuulsatest isikutest.

Paul Vegener külastas üht suurt saksa provintsi linna. Esimeseks esines ta Melistona, teiseks Richard Kolmardana. Kui ta teises osas esimest korda läks risti üle lava, nentis keegi daam parketis kuuldavalt: „Ta lonkab ju!“

„Ometi mitte,“ õpetas teda ta mees, „See on ju Richard III. Siin on lonkamine osas ette kirjutatud.“

„Ei,“ vastab proua, „ära räägi seda mulle. Tunaeite nägin teda ju Melistona ja seal ta lonkas samuti!“

Professor K., kuulus saksa füüsik, oli mees, kes meelsalt tegi nalja ja teistegi nalja armastas. Üliõpilastegi poolt laskis ta enesele nalja meeldida. Seda teadsid üliõpilased ja eriti eksamikandidaadid kasutasid seda, et eksamist kergemini läbi pääseda.

Rord küsis K. ühe eksami puhul:

„Kui teie pimedas ruumis, kassi vastu karva silitate, mis kargab teile siis näkku —?“

Kelmikalt naeratades vastas üliõpilane:

„Kass, härra professor!“

Keegi võõras istus kohvikus Peter Altenbergi kõrval.

Tahtes maksta, ei saanud kelner tal viiekümnekroonilist vahetada.

„Kas ehk võite teie mulle viiskümmend krooni vahetada?“ pööras ta Altenbergi poole.

„Ei,“ naeratas see. „Aga ma tänan teid aukartilikult selle hea arvamise eest, mis teil minust on.“

Brahms oli veinilooja ja — veinitundja. Keegi viinamäeomanik toob talle hea rheiniveini ja tähendab uhkusega: „See on Brahms minu veinide hulgas!“

Maestro maitseb veini, paneb klaasi käest ja ütleb siis:

„Üsna kena! Nüüd tooge mulle aga Bach!“

Rossini juurde tuli keegi noor mees, kel paks manuskript oli kaenla all.

„Meister,“ ütles ta kummardades, „olen komponist.“

„Ja mis te soovite, härra komponist?“ küsis Rossini.

„Olen komponeerinud ooperi!“

„Kohe terve ooperi?“

„Jah, ja ma paluksin nüüd teid, et kord minu teost arvustaksite!“

„Hea küll, jätke ta siia!“

„Ja siis veel midagi, austatud meister: Palun tehke sinna rist, kus kohal leiate vigu...“

Mõni päev hiljem sai noormees oma ooperi tagasi. Ruttu sirvis ta kogu ooperi läbi, et leida soovitud riste, kuid ei leidnud ainustki.

Rõõmuga ruttas ta Rossini juurde ja tänas teda väga kõrgete sõnadega, lõpuks küsides:

„Aga kuidas on see ometi võimalik, et teie ei ole manuskripti teinud ainustki ristikest?!“

„Siis poleks manuskripti enam olnudki,“ vastas Rossini, „vaid temast oleks saanud — kalmistu!“

Kuulus inglise maaler Whistler sattus ühe daamiga kõrgemast ringkonnast jutule ja daam küsis temalt:

„Teie tunnete ometi kuningat, eks ole?“

Whistler kehtitas kahetsedes õlgu ja vastas:

„Paraku mitte, armuline proua.“

„Tõesti?“ hüüdis daam hämmastades. „Olin hiljuti kuningaga koos ja tema ütles, et ta teid hästi tunneb.“

„Ah,“ tõrjus Whistler käega visates, „uskuge mind, kuningas luiskab!“

Umbes kaks- või kolmkümmend aastat tagasi viibis tuntud maaler Eugen Bracht Münchenis. Ta külastas üht ülikoolisõpra ja see võttis ta kaasa ühe vana kindrali juurde.

Vana kindral oli küll tähtis mees ja teadis õige palju, aga Eugen Brachtist ei olnud ta veel midagi kuulnud. Jutt kaldus varsti maalritööle ja kindral küsis, kas siis ehk Bracht on ka mõni maaler. Sõnatu imestus oli selle vastuseks.

Varsti otsustati külastada õllelokaali. Kõik kolm läksid rõõmsasti sinna ja üsna kogemata kuulis keegi naiskelner Brachti nime. Täit õllekannu tema ette lauale pannes küsis ta alandlikult:

„Vabandage, kas olete küll vist kunstmaaler Bracht?“

„Jah, see ma olen,“ ütles Bracht.

„Milline rõõm mulle, et tohin nii kuulsat kunstnikku teenida...“

Hämmastuses jäi kindralile peagu õllekannu huultele kiinni, kuni ta viimaks ütles:

„Ha, neis ringkondades näikse teil ju olevat laialdane tutvus, härra Bracht!“

Kirurg Karl Thiersch demonstreeris kord kliinikulisel loengul üht õige instruktivset hai-gusejuhtu ühe haige juures.

Üks üliõpilane luges sellele vaatamata ajalehte ja pööras lehte lehe järele, ennast loengust mitte lastes eksitada.

Kui ta lehe viimaks oli läbi lugenud ja selle kõrvale pani, hüüdis Thiersch:

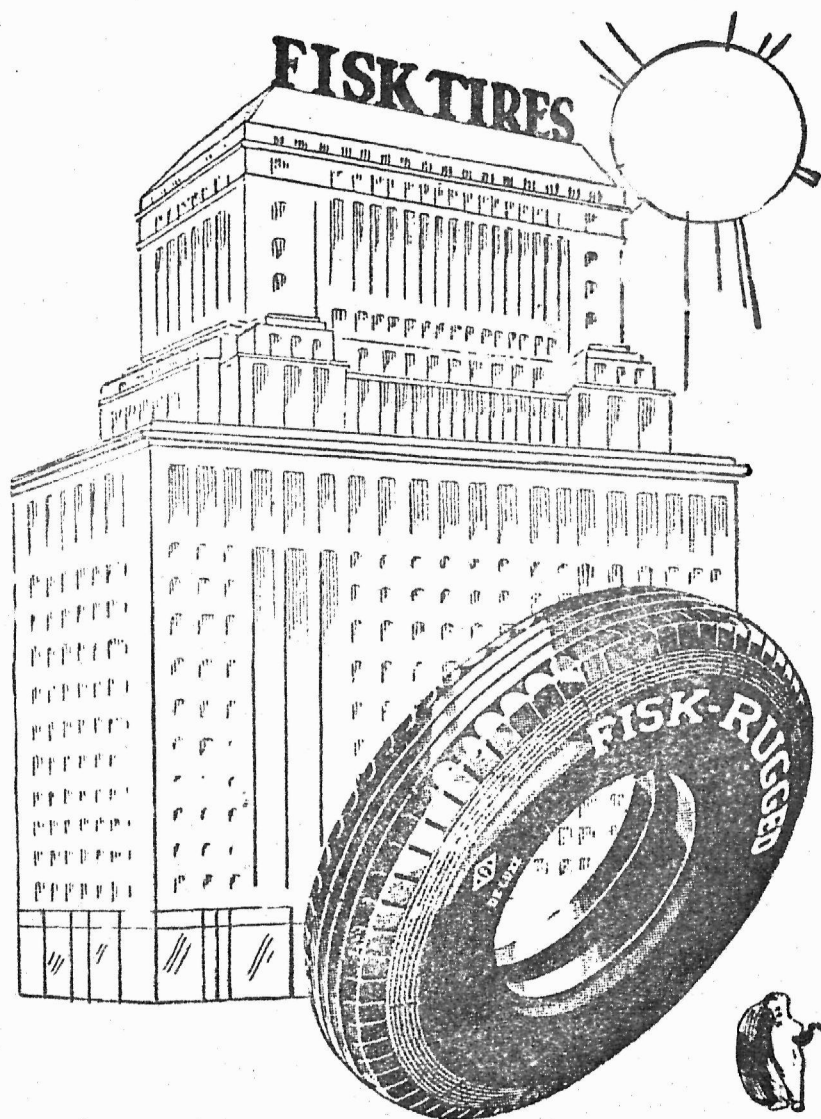
„Õde Anna, tooge sellele härrale uus ajaleht!“

Slevogt oli oma maalimisklassis tööajal suitsetamise ära keelanud. Kord ootamatult ilmudes tabas ta ühe õpilase põleva sigaretiga. Ta laskis sigareli enesele anda, silmitses seda ja ütles:

„Kummaline pintsel, mis teil siin on. Mis tahate sellega õieti maalida?“

„Pilvi, härra professor.“ oli õpilase vastus.

**FISKI HOONE
NEW-YORGIS**

FISK

Peaesindaja:

O.-ü. TLGA & Co.

Tallinn, Vene tään. nr. 13.

Telefon 437-18.

Ainult „ROMAAN“

pakub Eesti lugejale tõesti põnevad ja huvitavad, kuid seejuures alati kõrgeväärtuslikku lugemismaterjali — kõige rahvusvahelisemas ja mitmekesisemas valikus.

Ainult „ROMAAN“

on pikapeale vallutanud kõik seltskonnakihid ja teinud neist ustavad lugejad oma heas valikus ja kõrge tasapinnaga toimetatud järjekindlasti 2 korda kuus ilmuvatele numbritele.

Ainult „ROMAAN“

annab odava hinna eest (35 senti number) romaane, novelle, jutustisi ning luulet ja rohkesti pilte päevasündmusist, loodusest ja kunstist, sest

ainult „ROMAAN“i“ toetab
kogu Eesti lugev rahvas.

V 60
2